

פ ר ט י - כ ל
 ישיבה מורחבת של ועדת השרים לענייני בטחון
 כ"ה באייר תשכ"ז - 4.6.67
 (בשעה 12:30 - לאחר ישיבת הממשלה)

נכחו השרים:

- ל. אשכול - יו"ר
- א. אבן
- י. אלון
- ז. ארן
- מ. בגין
- י. בורג
- מ. בנטוב
- י. ברזילי
- ח. גבתי
- י. גלילי
- מ. דיין
- ז. ורהפטיג
- ז. ישעיהו
- מ. כרמל
- י. ספיר
- מ. קול
- ח.מ. שפירא
- י.ש. שפירא
- ז. שרף
- א. ששון

נעדר השר:

פ. ספיר (בחול)

- א. דינשטיין - סגן שר הבטחון
- אלוף א. יריב - ראש אגף מודיעין
- אלוף מ. עמית - ראש המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים
- י. עוזאי - מזכירת הממשלה
- א. הרמן - שגריר ישראל בוואשינגטון
- י. הרצוג - המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה
- א. לבבי - המנהל הכללי של משרד החוץ

סדר היום:

ב/51. המצב לאור הגברת ריכוזי הצבא המצרי בחצי האי סיני
 עמ' 2

ב/51. המצב לאור הגברת ריכוזי הצבא המצרי בחצי האי סיני

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

אנחנו יושבים עכשיו כוועדת שרים מורחבת. אבקש את ראש אמ"ן להציג לפני חברי הממשלה, שלא היו הבוקר בישיבת ועדת השרים לענייני בטחון את מצב הדברים.

השר מ. דיין:

השאלה אם הוא צריך לחזור על מה שהוא אמר בוועדת השרים, והאם חברי הממשלה שאינם חברי הוועדה בקיאים בהתפתחות הדברים.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

כן, בשבוע שעבר גם כן היתה לנו ישיבה כוועדת שרים מורחבת.

ראש אגף המודיעין א. יריב:

אני מבקש את סליחת השרים שגזעו אותי הבוקר, שלא אוכל לחדש להם שום דבר מאז השעה 10:00. בימים האחרונים הסתבר לנו באופן ברור מה קבע את האיסטרטגיה של הצבא המצרי. ההערכה של המצרים כעת היא שהתנגשות צבאית אתנו היא בלתי נמנעת, כשהם סוברים שלהם אין בטחון בתוצאות לטובתם. לכן הם נוקטים שורה של פעולות. ראשית כל, הם עושים פעולה של העברת כוחות מכאן (תיאור על המפה) לתוך סיני, שהייתי מכנה זאת בשם דחיסת כוחות לתוך סיני.

שנית, נעשים מאמצים גדולים ליצור חזיתות נוספות. במסגרת זו אנחנו רואים שהם לא כל כך סומכים על סוריה, וזה משתי סיבות: היחסים בין סוריה ובין מצרים יש עליהם עננים, בעיקר בגלל ההסכם עם ירדן וגם בגלל סיבות אחרות. שנית, בגלל התנאים הטופוגרפיים בגיזרה הסורית קשה לצפות שהיא תוריד לחץ רציני עלינו. על כן פנו המצרים לירדן.

מה המצב בירדן? בירדן הוקמה מיפקדה ערבית מאוחדת בראשותו של גנרל מצרי, שהיה עד כה ראש המטה של המיפקדה הערבית המאוחדת. הגנרל המצרי הזה יושב בעמאן והוא השתלט למעשה על הכוחות הצבאיים בירדן. אין פירוש הדבר שהוא נותן את הפקודות באופן ישיר, אבל המיפקדה עד כה מילאה את כל דרישותיו ואת כל פקודותיו. ברצוני להביא שתי דוגמאות. הוא דרש לשנות את תכנית פרישת הכוחות הרגילה, שהיא מוכרת לנו, והם שינו את תכנית הפרישה בהתאם לדרישות שלו. בהתאם לדרישות שלו הוזזו השריון שהיה מרוכז בשני מקומות כזרובה בעורף, בבקעת הירדן. כוחות אלה הוזזו קדימה.

בנוסף לזה הוא נתן הוראות ופקודות בקשר לכוחות העיראקיים.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

אם אינני טועה, כאשר הרימאן וקומר היו כאן, נקבע באיזה מקום שהם אינם עוברים את הגדה המערבית.

ראש אגף המודיעין א. יריב:

אינני זוכר.

השר י. גלילי:

אני זוכר שראש הממשלה דיווח על כך.

השגריר א. הרמן:

זה ישנו במסמך של האמריקנים אלינו.

ראש אגף המודיעין א. יריב:

הכוחות העיראקיים שצריכים להגיע - ופה לא מדובר על התחייבות כוללת, יש כאן לוח זמנים ברור - התחילו לנוע לכיוון ירדן. מדובר על ארבע חטיבות מחיל רגלים וחטיבת שריון, שזה כוח של קרוב ל-20 אלף איש, עם מפקד דיביזיה שיפקד על כל הכוח הזה. היום לפנות ערב, או אחר הצהרims, צריכה להגיע חטיבה עיראקית ראשונה עם גדוד פלשתינאי למפראק בירדן.

כמו כן, צריכה להגיע עד לפנות ערב טייסת עיראקית, מיג 21, למפראק בירדן. אפשר להגיד שאלה דברים שהם עוד במסגרת הלגיטימית ככיכול של תכניות המפקדה הערבית המאוחדת.

אתמול החלה התפתחות די דרמטית כאשר הוטסו שני גדודי קומנדו מצריים לתוך ירדן, לפי דרישתו של אותו מפקד מצרי, עבדול מונעם ריאד, ובדרישתו הוא הסתמך על כך שהזמן דוחק, כיוון שנאמר לו שזה יכול להיות רק כ-9 או כ-10 ביוני, הוא דרש שלפחות יבואו מיד שני גדודי קומנדו. הדרישה שלו היתה בליל שבת, כלומר, בלילה שבין יום שישי לשבת, והגדוד הראשון הגיע כבר אתמול, ביום השבת, לפנות ערב, ועד עכשיו יש להניח שגם הגדוד השני נמצא כבר בירדן.

כמו כן, אנחנו יודעים שמדובר על מבצע מסויים, שנקרא מבצע "איוב", והוא דורש שיביאו לו ארטילריה ממצרים, כי עד שתגיע הארטילריה מעיראק זה יקח הרבה זמן.

בהקשר לזה אפשר לציין את העובדה שירדן ביטלה באופן רשמי את עיסקת המטוסים שהיתה קיימת בינה ובין ארה"ב. האמריקנים עשו סידורים כדי לפנות את הצוות האמריקני להדרכה, וגם את יתרת המטוסים האמריקניים שהיתה בירדן.

נושא נוסף: היינו עדים לכך שעד היומיים האחרונים הקפידו המצרים הקפדה מרובה על כך, לבל תבוצענה פעולות פדאיון מהרצועה. אתמול קיבל אותו ריאד פקודה ברורה וחמורה מהמיפקדה הכללית במצרים, שבה נאמר כי עליו להפעיל כוחות פדאיון בקנה-מידה נרחב, עם התחלת הפעולות.

ענין שלישי - תגבור סיני. מדובר על כמה דברים. קודם כל, כל עוד כוחות חי"ר מצריים ועוד כוחות טנקים, שמעבירים אותם מכל מיני מקומות אחרים. הם נשלחים בבהילות יחידה אחת הספיקה להגיע לתעלה, לא נחה ומיד הועברה לסיני.

מחר צריכה להגיע יחידה כווייתית, חלקה במטוסים וחלקה בספינות. היום או מחר הם צריכים להגיע לאל-עלמיין. היום או מחר צריך להגיע גדוד עיראקי שיוכנס לרצועה, כנראה לחאן-יונס.

אינני רוצה להלאות אתכם בפרטים שקשורים עם תוספת הכוחות האלה ועם הזזת הכוח לכל מיני כיוונים.

המגמה השלישית שמצטטים והיא מדאיגה מאוד, היא המגמה ההתקפתית, ויש גם סימנים לאפשרויות של יוזמה התקפתית. קודם כל, גדודי הקומנדו. הם העבירו שני גדודי קומנדו לירדן, ואלה ודאי אינם באים להגן על ארמון המלך הירדני. ברור שהם הוצבו לפשיטות או למבצעים מיוחדים.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

לבסוף, ברצוני להקריא לכם שני דברים. דבר אחד פורסם אתמול על ידי סוכנויות הידיעות, וזו פקודת היום של גנרל מורתאג'י, מפקד הארמיה הזאת בסיני, שבה הוא מעודד את חייליו למלחמה (קורא את הפקודה). דבר זה התפרסם והגיע אלינו על ידי אי.פי. כמו כן יש לנו ההוראה שנשלחה לאותו גנרל ריאד, האומרת שהוא צריך לעשות כל מאמץ כדי שהטייסת העיראקית, שדיברתי עליה קודם, תגיע לכל המאוחר עד ה-5 ביוני. לפי הידיעות שלנו היא צריכה להגיע עד הערב, ויש להטיל עליה משימות הפצה של שדות תעופה ישראלים. כמו כן, יש להטיל על כוחות אוויר ירדניים משימות, תוך תיאום עם כל הגורמים. יש לזכור שלירדנים יש 20 מטוסי "האנטר" לגמרי לא רעים, מה גם שהבטיחו להם טייסת מיג 21 עיראקית, אשר יכולה, נוסף להפצה, גם להבטיח את ההגנה האווירית.

אם לסכם, לא רק שהתמונה משתנה מרגע לרגע ובאופן חמור וקריטי לרעתנו, אלא אני חושב שמותר לי לומר, כי משעה לשעה גדלה האפשרות ליוזמה התקפתית מצרית, ירדנית וסורית.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

האם יש הסבר מדוע פקודה כזו או פנייה כזו של גנרל מתפרסמת? מדוע זה הועבר לאי.פי.?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

יש כמה סיבות סבירות. ראשית כל, הם רוצים להוכיח קבל עם ועדה שעמדתה של מצרים היא נחרצת ונוקשה, והם מוכנים למלחמה. זה לטובת המוראל של המצרים, זה לטובת מעמדה של מצרים, כדי לחזק ידיהם של אלה, שאולי חוששים, ואולי הם חושבים שאנחנו נירתע וניבהל.

שר המשטרה א. ששון:

בכל המערך הזה, הכוחות הסוריים לא נכללים

בחשבון?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

הכוחות הסוריים עומדים עם מערך שקט, בזה אין

שינוי.

שר החוץ א. אבן:

הרבה לא נשתנה מאז דיווחתי לאחרונה, ומאומה לא נשתנה לטובה. היו חילופי שדרים ושיחות עם שלוש ממשלות: ארה"ב, ברה"מ וצרפת.

בדו-שיח עם ארה"ב, הבהרנו כי הנושא איננו המעשה המלחמתי המסויים המתבטא בהסגר של מצרים על מיצרי טיראן, אלא בסכנה תוקפנית כוללת, סכנה הגוברת והולכת מדי יום ביומו.

הנושא השני הוא: המשך אי השלמתנו עם ההסגר, שהוא המעשה המלחמתי המובהק שכבר בוצע.

סיכום התגובה לגבי הנושא הראשון - הם שמעו מפינו וגם מפי הידידים שלנו בארכעה הימים האחרונים דברים ברורים ביותר על היות המעשה בלתי נסבל, על אי יכולתנו להסתגל לשום לוח-זמנים הנובע מענין ההסגר; על השתכנותנו כי יש כאן מערך תוקפני העומד לעבור למלחמת תקיפה. בכמה שיחות דובר בגילוי לב, אם כי לאו-דווקא בצינורות הרשמיים, על כל הפרובלמטיקה הנובעת מהכרח ישראלי לעמוד על נפשה, לפני שתפסיד את ראשית יתרונה ההרתעתי.

אלה הדברים, לא ארחיב דברים עליהם. לגבי התגובה שלהם - הנטייה היא, הן במיסמכים רשמיים והן בשיחות רשמיות, כמעט לא להגיב בכלל, אלא להעתיק מיד את נקודת הכובד להכנות שהם עושים לענין פתיחת המיצרים. למשל, היה שדר של ראש הממשלה לנשיא ארה"ב, שאמר בפירוש, כי מאז השדר האחרון לפני עשה ימים נשתנתה התמונה שינוי יסודי, שכבר אי אפשר להשלים, שהמצב הקיים אינו נסבל, אפילו לזמן הקצר ביותר.

בתשובה יש רק פסוק אחד, אם כי לא חסר משמעות, על הנושא הזה, שארה"ב מוסיפה לראות עצמה מחוייבת לשמור על הריבונות ועל העצמאות והשלימות הטריטוריאלית של כל מדינות האזור. כלומר, שמדינות לא יצטמצמו וגם לא יתפשטו; וההתחייבות הקודמת שלו ושל קודמיו כלפי ישראל נשארות בענין. דווקא משום כך, חשוב שישראל לא תופיע כפותחת במעשים מלחמתיים ובקרבות, ויש גם הסברים על הקשיים שבהתקדמות בענין השני, לגבי ההסגר.

הדיון הזה מסתכם בסימון סיכויים על ידיהם, שתוך

שבוע ימים ייערכו איזה התמודדויות לפתיחת מיצרי טיראן, ויש פירוט של כל הצעדים.

שר השיכון מ. בנטוב:

האם הם נוקבים במועד ברור מצדם?

שר החוץ א. אבן:

המדובר על 7 - 9 ימים, השיחה היתה שלשום. הוא אומר שהוא צריך להוסיף להסביר לקונגרס, ויש לו כבר את הסכמת בריטניה, אוסטרליה ועוד מישוהו אחר. לא הייתי אומר שיש תאריך, אבל מסתמן אופק כזה, וזה לאחר שהוא קיבל שדר שבו נאמר כי מדי יום ביומו החגורה מתהדקת, סכנת התקפה קיימת וקיום ישראל מונח על כף המאזניים.

יש שיחות אחרות עם מקנאמרה, עם ראסק ועם מקורבים רשמיים ובלתי רשמיים של הנשיא, מהם מסתמן שלא יופתעו אם ישראל תראה עצמה נאלצת לפעול, מחוץ למסגרת הזאת של תכנית המיצרים. אולם גם אלה שמדברים בגילוי לב על דבר זה מציעים שתי הצעות: (א) לכתוב לנשיא ולהסביר מדוע אי אפשר היה להוסיף לזרום עם הזרם האטי הזה של מיבצע המיצרים. (ב) ההדגשה שהמציאות תהיה ושיובן "שאתם לאט תופיעו כפותחים בקרבות". כלומר, איזה תחוננים שהקאזוס-בלי יהיה מתוך יזמה מצרית.

על רקע מודיעיני היו חילופי דברים ברורים ביותר על האפשרות הזאת, על המשמעות מבחינת האינטרסים הבינלאומיים, ואני מקבל רושם שהקו של הנשיא ושל הצמרת הקרובה אליו, מצד אחד יש להם קו נגד דחיקת הקץ, ולכן הם מוסיפים לשדל אותנו, אם כי בזמן האחרון יש הרבה שדרים שאין בהם שום מאמץ כזה, אבל יש מאמץ לשדל אותנו לראות את מיבצע פתיחת מיצרי טיראן כמבחן ליוקרתו של נאצר. מצד שני, יש רמזים שמכה לנאצר איננה בבחינת פורענות כל כך גדולה לארה"ב.

יש הרבה מאוד התעסקות בשאלה הסובייטית, ויש הערכות שונות. רוב ההערכות הן, שבדיה"מ לא תתערב התערבות צבאית, כל שכן כאשר מדובר באיזו מערכה קצרה, ויש אומרים - איש אחד חשוב אומר - כי הבעיה איננה כאן הרצון, אלא הכלים. אין לה הכלים והיכולת הפנימית ברגע זה להכנס למהערכה לוקאלית כאן. כלומר, אין לה קירבה כזו של כלים, מכשירים ואניות, כפי שיש לארה"ב על ידי הצי השישי. אבל כמובן, כולם אומרים לנו שזה ניחוש, זו הערכה, שום דבר אינו ודאי.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

הם אינם יכולים לעזור מקווקאז לעיראקים?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

אם המדובר הוא על מפציצים, הם יכולים לטוס מרוסיה ובחזרה. אבל אם מדובר על מטוסי קרב - לא.

שר החוץ א. אבן:

לגבי היחסים עם צרפת - חברי הממשלה קראו בוודאי את ההודעה אתמול, על היות צרפת בלתי-קשורה בהתחייבות כלשהי לצד זה או אחר, ומדובר בה שלשני הצדדים זכות שווה לחיות ולהתקיים, אולם העיקר הוא למנוע פעולות קרב, ומי שיהיה הראשון הפותח ביריות, הוא לא יזכה בתמיכתה של צרפת. היו כמה הסברים בשיחות עם אנשי צמרת לאמור, ש"אם מצרים תירה באיזו אניה או תשלח חבלנים לתוך ארצכם, הרי הגדרה זו של תוקפן תחול על מצרים".

יש לציין, שהעמדה הזאת, גם בארה"ב וגם בצרפת, אבל בעיקר בארה"ב, היא יותר חדורת דאגה ואחריות, ובשתי המדינות נקבעת העמדה על רקע תסיסה ציבורית עצומה, של דעת קהל אוהדת, של חוגי אינטלקטואלים בצרפת, של גוליסטים לא פחות מאשר של השמאל, ובענין זה היתה התבטאות של כל השרים. בארה"ב יש יפ גואש של דעת קהל אוהדת, שגם אלה שזוכרים את 1948 ו-1956 מתקשים להזכר בחרדה אוהדת כמוה. אני מציין זאת, כי אינני סבור שבכל נסיבות שהן דעת הקהל בארצות אלו...

שר המשפטים י.ש. שפירא:

גם חברי הקונגרס?

שר החוץ א. אבן:

גם חברי הקונגרס והסנאט. אינני חושב שדעת הקהל תחשוב אם ישראל תפעל, שהיא פועלת כתוקפנית או כתוקפת. הענין הוא שישראל נפגעה והיא קורבן למעשים כאלה, והיא טרם מצאה דרך לתגובה.

אינני מקל במערכה המדינית שעלולה להיות צפוייה, ואינני סבור שהיא לגמרי בלי נכסים מסויימים של טיעון ושל דעת הקהל.

ברה"מ ערה למצב, והיתה שיחה שם במשרד החוץ. השגריר שלנו כ"ץ הוזעק ונמסר לו כי יש כנראה הלכי רוח מלחמתיים בישראל, והם מתבססים על הודעה שאני לא הודעתי. כלומר, הם מצטטים הודעה שלי במסיבת עיתונאים, ושם צוטט משפט שאינו מופיע בסטנסיל של הדברים וגם לא היה, כאילו אמרתי שאנחנו נותנים שהות כדי לראות כיצד יתקדמו המעצמות לביטול ההסגר. אבל אם לא יבוטל ההסגר תוך שבוע, או שבועיים - ישראל תפעל לפתיחת המיצרים. מה שנאמר שם הוא, שתוך ימים או שבוע יתברר אם בכלל יש ממשות למאמץ של המעצמות. היתה שאלה נוספת: מה יהיה אם לא? התשובה: אם לא, ממשלת ישראל תדון על בסיס הודעתה בעצרת ב-1 במארס 1957.

הזמנו הבוקר את השגריר הרוסי למשרד, מסרנו לו את הסטנסיל של דברי וביקשנו התנצלות. אבל זה לא חשוב, כי הם ילקטו כל מיני הודעות אחרות, אבל העיקר איננו כאן הערעור על נאומים, אלא שתוך כדי כך הוא משלב כמה משפטים לגופו של ענין. לאמור, שר החוץ הסובייטי וממשלת ברה"מ מניחה שהדיבורים האלה ואחרים בישראל משקפים לאו-דווקא כוונה של הלכי רוח המטופחים על ידי גורמים מסויימים, ובריה"מ היתה מאוד רוצה לקבל הבהרה, מהי המדיניות של ישראל במשבר הנדון. נמסר להם נאום ראש הממשלה בכנסת, הנאום שלי בעצרת מה-5 במארס 1957, ושם המשפט הזה אינו קיים.

פה הדבר המעניין ביותר זו עמדת ארה"ב, כי גם לפני חילופי הדברים של הימים האחרונים היה מקום להניח - אולי השגריר שלנו בארה"ב יכול לאשר זאת - שאם אנחנו נפעל איש לא יופתע; ואם נפעל ונצליח - רבים לא יצטערו, ואם יהיו קרבות, אני מניח שיפעילו מלוא ההשפעה כדי להפסיקם ולקיים הפסקת אש מוקדם ככל האפשר. זו ההערכה המסכמת שאני מגיע אליה לאור השיחות עם אנשים בארה"ב.

מצד הבריטים יש כמעט שבוע ימים הימנעות כמעט מוחלטת. התאריך המכריע פה הוא תאריך ההסכם בין מצרים לבין ירדן. מאותו תאריך הבריטים לא דרשו בכלל ריסון, מדברים על כל מיני בעיות, אבל שוב לא קיים המושג הזה של ריסון, והם חדלים להטיף.

סימן שאלה גדול הוא לגבי השאלה מה תהיה התגובה אם יתלקח משהו. כאמור, לגבי בריטניה וארה"ב, אינני רואה שום סימנים של דאגה לגורלו של נאצר, יש דאגה לשלום, ויש להניח שיעשו מאמצים, לפחות מדיניים, ואולי גם אחרים, לאתר ולהגביל את הסכסוך. מה שאני רוצה לומר, שזה המשפטי המופיע בכל

התיק הזה של המיסמכים שלפני, אבל אין שום תשובה על השאלה מה תהיה התגובה במקרה של התלקחות לאור המציאות שתוארה לפנינו עתה על ידי ראש אמ"ן. על כך אין שום תשובה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

מה ההערכה ביחס לאפשרויות של אמברגו עלינו לגבי אספקת נשק מצרפת, אנגליה ואמריקה, ומה מידת החשיבות הצבאית של הדבר?

שר החוץ א. אבן:

בצרפת יש כבר הפסקה של אספקה - הם אומרים שזו הפסקה ארעית - של כמה משלוחים. ההנמקה היא, שהיתה פרסומת בולטת ורועשת בעתונות פאריס וניו-יורק על ידי סופרים שביקרו בנמלי התעופה בצרפת, צילמו ותיארו טעינת ארגזי נשק לישראל.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

במיברקים האחרונים מדובר על כך, שזה לפי שעה, עד

שיתברר מי הפותח.

שר החוץ א. אבן:

עד שיתברר מי הפותח או לא פותח, אם תהיה מלחמה או לא תהיה מלחמה. הם מודים כי הדליפות בענין זה לא היו ישראליות.

עכשיו יש הודעה ששר הצבאות בצרפת קרא לראש משלחת האספקה שלנו ואמר לו שהאיסור כבר בוטל.

סגן שד"ב צ. דינשטיין:

קיבלנו עכשיו שיחה טלפונית בענין זה.

שר החוץ א. אבן:

אין להניח שתהיה זרימת נשק. כלומר, אולי משהו שנמצא בדרך יכול להיות שיגיע. יש להניח שמה שנפעל נצטרך לפעול בו בכלים שהם בידינו. אשר לחשיבות הצבאית של הענין - זה תלוי במשך המלחמה.

לגבי ארה"ב - אינני רוצה ללמד שום גזירה שווה בין עמדתם מלכתחילה. יש דיאלקטיקה המחייבת אותם לא לדרבן אותנו, לא לעודד אותנו. מה שיהיה אחר כך תלוי מאוד במידת הצלחתנו וביכולתנו להסעיר את דעת הקהל בסערה שלא היתה כמוה. אני חושב שאלה הגורמים שיקבעו גם את היחס וגם את האמצעים.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

תוך כדי דיונים על נשק, ביקשנו מאנגליה להקדים את אספקת האווירונים שהובטחו לנו. לפי שעה, אין תשובה. באנגליה יש לנו אופציה על קבלת עוד טנקים, מטפלים בזה. אם אפשר להטיל אמברגו, הם יכולים שלא לתת מה שהובטח, ויכולים להטיל אמברגו ובכל זאת לתת לנו את מה שהובטח. קשה לקבוע, זה תלוי בהלך הרוחות.

שר השיכון מ. בנטוב:

במקרה שנפתח בפעולות לפני שתיעשה פעולה בקשר עם המיצרים, האם אין סכנה שיבטלו את הטיפול בפתיחת המיצרים?

שר החוץ א. אבן:

יש.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

בוועדת השרים לענייני בטחון המצומצמת הבוקר השתתפו בדיון השרים: דיין, ורהפטיג, אלון, בגין, ארן ואני עבדכם, ואם אני יכול לסכם בקצרה את הדעות שהובעו, כולם חושבים שקשה לנו או אסור לנו להיות רתומים ללוח הזמנים שהאמריקנים קבעו לעצמם, ושהם רוצים להטיל עלינו מתוך כוונה טובה; ודובר על זה שהם כמעט אינם מתייחסים לעניין כוחות מצריים בסיני, לעניין עבר הירדן וההסכם בין מצרים וירדן. כל מה שמתהווה סביבנו, שכינינו אותו כטבעת החנק המתהדקת, זה עומד לעיני כולם, ואנחנו צריכים לראות עצמנו כמותקפים בצורה קשה ואכזרית. זו שאלה של זמן, וזמן לא ארוך, ויפה שעה אחת קודם, אם מותר בשעה זו להשתמש במליצה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

לפני שאנחנו מתחילים בדיון אני מבקש להציג שאלה לשר החוץ. במקרה של סכסוך, מה עמדתה של אנגליה בקשר עם ירדן, האם היא חייבת או אינה חייבת לעזור לירדן?

שר החוץ א. אבן:

לאנגליה אין מעמד בירדן, לארה"ב יש משלחת צבאית ויש הסכם, אבל מאלפת העובדה, שהיא הוציאה שלשום את המטוסים שלה מירדן.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

בכל זאת אנגליה עדיין נותנת איזה תקציב לירדן.

שר המשטרה א. שרון:

מה שנשמענו מראש אמ"ן, כשלעצמו מספיק כדי להצביע על חומרת המצב, השאלה שלי היא בעקבות שאלתו של שר המשפטים, נניח שאנחנו נאלצנו לפתוח בפעולה, ארצות ערב הן במצב שיש להן זרבות, מצרים יכולה לקבל מארצות ערב עצמן. מצרים יכולה להביא נשק מעיראק, מאלג'יריה ומארצות ערב אחרות. ואילו אנחנו תלויים במערב. אני מבין שהכוונה צריכה להיות למלחמה של ימים ספורים, אבל אם חלילה המלחמה תארך, כי אנחנו לא יכולים לדעת מה תהיינה ההתפתחויות, מה יהיה המצב ומה סיכויינו לגבי המשך האספקה מהמערב?

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

המצב יכול להיות או רע או טוב, או שימכרו לנו או שלא ימכרו. יכול להיות שזמן מסויים לא יתנו ואחר כך כן יתנו. אני בטוח שלא שר החוץ ולא השגריר שלנו בארה"ב, שהגיע אתמול בלילה, וגם לא האלוף עמית, שגם הוא בא משם הלילה, לא יכולים להגיד דבר ברור בעניין זה.

שר המשטרה א. שרון :

אבל אנשי הצבא יכולים להגיד לנו מה מצבנו ומה מצב המלאי.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול :

אתה שאלת על רזרבות. מה שיש לנו - סופר על כך בישיבות הממשלה. בצדק אתה אומר שאולי אלג'יריה תספק להם, ואולי גם מדינות אחרות. אתמול הודיעו שצרפת כאילו עומדת להפסיק, אם כי ביקשו דברים חדשים. במידה שאנחנו טיפלנו בימים האחרונים בדברים כמו אוירונים, אין רושם שהאמריקנים יכולים לתת לנו עכשיו, יותר, אפילו לוא רצו, ואינם יכולים לתת לנו הרבה.

שר החוץ א. אבן :

אני רואה את ההודעה הזאת שקיבלנו עכשיו, על ביטול האיסור בצרפת, כדבר חשוב.

שר הבריאות י. ברזילי :

אני רוצה לומר בפתח דברי, שאני מניח שזו הכרעה קשה במידה שווה לאלה שאומרים לפעול מיד ולא להחליט עליו לפני שבוע. יכול להתברר שפעולה מיד או דחיית הפעולה לימים, זה במידה שווה משחק מסוכן באש. ועל כן, כולנו דנים בסוגיה חמורה זו מתוך הרבה שיקולים ואולי גם הרבה תחושות שלא תמיד אפשר לבסס אותן עד הסוף. ודאי שאין כאו יותר נועזים ויותר נרתעים, ובמידה שווה נישא בעול תהיה ההכרעה אשר תהיה.

כאשר קיבלנו כאן את ההכרעה לפני שבוע, היו הרגשות שונות ומעורבות, וכולנו ידענו שכל יום של דחייה יחמיר את מצבנו מבחינה איסטרטגית. זאת ידענו גם כאשר קיבלנו את ההכרעה לפני שבוע. אני מודה שהמצב החמיר מעבר למשוער על פי האינפורמציה שאנחנו שמענו היום.

השר מ. דיין :

משוער על ידי מי? כל אחד ושיעוריו.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול :

אני מציע לא להתווכח, אלא שכל אחד יביע דעתו הוא.

שר הבריאות י. ברזילי :

עם זאת, אני חושב שאנחנו גם את השבוע שעבר לא ביזבזנו לריק, לא מבחינה בטחונית-צבאית, לא מבחינה מדינית ולא מבחינה ציבורית של גיוס דעת-הקהל. מה המצב עכשיו. מצד אחד, זה לא כך שבאופן חד-צדדי ותחת איום הוטל עלינו המהלך שנקטנו. אנחנו התרשמנו משר מסויים שהיה, ואנחנו קיבלנו, מתוך הכרעה חופשית, מהלך מסויים שאנחנו הגבלנו אותו לזמן מסויים, קצוב, של שבועיים עד שלושה שבועות. אך גם באותו שבוע נעשו דברים שונים והיו דברים שונים. היו גילויים שליליים והיו גילויים חיוביים. בשלבים שונים וגם אתמול שמענו הרבה על הכנות של פעולה מתואמת על ידי ג'ונסון ווילסון לפרוץ בכח את המיצרים.

קיים גם זה, אבל לא רק זה, קיימים גם דברים אחרים. ברצוני לומר כך, מבחינה מסויימת, להפסיק את המהלך הזה באופן חד-צדדי מתוך הפתעה לגבי ג'ונסון ווילסון, זה יכול להיות עוד יותר חמור מאשר אילו דחינו זאת לפני שבוע. זה לא כך שעבר הזמן והם לא יקיימו, או שתוך כדי הזמן הזה הם לא

עושים שום מאמץ בשביל לקיים הבטחה שהבטיחו.

השר י. גלילי:

הם לא הבטיחו שום דבר זולת נסיון לערוב לשיט חופשי במיצרים. אין בדברים שלהם שום הבטחה.

שר הבריאות י. ברזילי:

גם אתמול וגם היום שמענו שהם מארגנים אניות, והן כבר נמצאות שם, כדי לפורץ בכוח את המיצרים. אלו הכנות ששמענו עליהן גם מפי שר החוץ וגם מפי השגריר, והלא את זה רצינו. אנחנו אז לא תבענו מהם דבר אחר.

אנחנו הכרענו את החלטתנו על רקע הריכוז הקיים של כוח צבאי, וחומרה זו עדיין קיימת. כל יום מוסיף לחומרה. גם בשדר האחרון של נשיא ארה"ב מאתמול הוא חוזר על תוכן השיחה שהיתה לו עם שר החוץ, שאם נכריע לבדנו, נישא לבדנו בתוצאות.

כאן נשאלה שאלה על ידי שר המשטרה, וכמובן התשובה שנתן ראש הממשלה לא יכולה להיות אחרת, בקשר עם אספקת הנשק, או שנקבל או שלא נקבל. אבל אנחנו גם לא יכולים לזלזל באפשרות שלא נקבל. איני אומר בוודאות, אני רוצה לקוות שכן נקבל אם נכנס לענין. קודם כל, אני שמח לביטול האיסור בצרפת. אולי זה סימן טוב לבאות ואולי לא. על ידי שנירה את היריה הראשונה, שאצלם הפכה לדבר שמביא להוקעתנו ולהכמתנו, זה מפסיק את אספקת הנשק.

כמובן, לגבי הסובייטים, אין מי שיכול יותר מאשר לנחש, כי יש להם דרכים. לא פעם העסיק אותנו באופן די טרדני אבל די מוצדק, שר החינוך, לגבי השאלה מה הם ההסכרים הסובייטיים? הוא עמד כל פעם על זה שהם הכריזו שיש לנו גבול משותף, הם די קרובים לגבול. אינם מוכרחים להעביר דווקא דרך יוגוסלביה, הם יכולים גם אחרת. לבנות רק על כך שההכרעה היא הכרעה של שנים-שלושה ימים, זה יכול להיות, אבל זה לא מוכרח להיות.

השר מ. בגין:

איש לא אמר זאת.

שר הבריאות י. ברזילי:

יתכן שבשלב הראשון של ההתמודדות ננחית מהלומות. אבל מי אומר שזו מהלומה מכרעת ללא אפשרות של התאוששות. מה שהם עשו במקומות אחרים הם לא יעשו דווקא כלפינו, כאשר כל כך חשוב להם להיאחז בקונסטלציה הקיימת בשביל לחדור לעולם הערבי ולהיאחז באזור הזה. אבל שוב אינני יודע.

מבחינה דיפלומטית תמיד נהגו בנו הרוסים בצורה יותר חריפה מאשר אחרים. אחרי מבצע סיני הם גם כן נהגו בנו בחומרה יותר מאשר אנגליה וצרפת. אני קצת מואשם שאני בין המחמירים על אפשרות שיכולה להופיע מצד בריה"מ, אבל איננו יכולים שלא לראות את החומרות, אולי מוטב להגזים בחומרות מאשר להקל בהן.

כמובן, לגבינו היריה הראשונה כבר נורתה. סגירת מיצרי טיראן, זה כבר מעשה תוקפנות, אבל מתברר שהעולם אינו רואה זאת כך. גם העולם הידידותי. לא הידיד הגדול דה גול ולא הידיד הגדול ג'ונסון, וגם לא הידיד הגדול וילסון, רואים זאת כך.

אני חושב, שעם כל החומרה, אנחנו צריכים עוד לנצל את הימים המעטים של השבוע הזה, להגדיר את כל חומרת המצב, לתבוע נשק מתוך החומרה שהיא קיימת, ואולי על ידי זה אנחנו נבטיח לעצמנו דבר שיכול להיות מכריע לגורל המערכה הצבאית, שגם אני יכול להניח שהיא בלתי נמנעת, כדי שלא להיות בודדים, כי זה לא רק ענין של וטו. בשיבת הבוקר מישאו אמר שאם נהיה יחידים, לא יהיה וטו, אולי יוקיעו אותנו. אבל לגבינו אני יודע לאן יכולים להגיע, יכולים להגיע גם לסנקציות. אינני יודע, אינני רוצה לתאר יותר מדי שחורות את הענין.

אני יודע שאינני נותן תשובה לשאלה, מה יהיה אם הערב האוייב יקח את היוזמה ויפציץ את שדות התעופה. גם החברים ששאלה זו הוצגה בפניהם לפני שבוע...

שר העבודה י. אלון:

נשתנה משהו מלפני שבוע.

שר הבריאות י. ברזילי:

עם כל השינוי אני חושב שאנחנו צריכים לקחת את כל ההכנות בידינו ואת כל העירנות, לתת למהלך הזה ולמצות אותו בקיצוב הזמן הליבורוזי, תוך הבטחת מכסימום של סיכויים שלא נישאר מבודדים ומוקעים גם על ידי יחידים.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

השבוע שעבר, מאז נפלה ההחלטה בממשלה, היה חשוב לנו גם כדי לשנות את הלכי הרוח אצל ידידינו, ואני מניח...

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

בינתיים קיבלתי כאן ידיעה על היריות ששצענו קודם. הירדנים ירו לעבר "פיפר" שסייר בגיזרה שלנו, לא עבר לשטחם, ולא עבר את הגבול. הגשנו תלונה לוועדת שביתת הנשק ודרשנו שהם יפסיקו את היריות.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

השבוע הזה היה חשוב לנו. אינני מצטער על ההחלטה שנפלה לפני שבוע ימים. אם היינו רוצים לפעול, לא היה צורך ששר החוץ יסע לשיחות נוספות. אבל אמרתי כבר אז, בזמן הדיון, שאינני גורס דוקטרינה שלנו אסור להתחיל. אם הכרחי שנתחיל כדי שנוכל לנצח או כדי שלא יהיו לנו יותר מדי קורבנות, זו שאלה אחרת. למעשה, אנו גורסים שהיריה הראשונה כבר נורתה על ידי מה שנאצר עשה. אמנם ענין סגירת מיצרי טיראן הוא ענין צדדי במידה מסויימת, כי אנחנו דרשנו גם שנאצר יוציא את כוחותיו מסיני. זה היה אחד הסיכומים של הישיבה הקודמת, שבענין זה תהיה פעילות. ולא רק שנאצר לא הוציא את כוחותיו מסיני, ואמרנו שאם לא יעשה זאת גם אנחנו נהיה מוכרחים להזיז כוחות, באה עכשיו ההתפתחות החדשה של החוזה עם ירדן, שהיא משנה לגמרי את תמונת הגבול הכי ארוך שיש לנו.

אם מפקד מצרי נותן פקודות לצבא ירדן, אני רואה בזה שינוי מהפכני במצב מאז הדיון שהיה לפני שבוע. כיוון שאני עכשיו דואג, ראשית כל, לקיומנו, וכיוון שאני רוצה שננצח ובמספר קורבנות קטן ככל האפשר, מאשר עלול להיות אם רק בעוד שבוע ימים תהיה מערכה. אינני נבהל גם מיוזמה שלנו, כשאנחנו מתחילים להיות מוקפים מכל צד. היתה תגבורת כוחות בסיני, עכשיו ישנו ההסכם עם ירדן, הכוחות העיראקיים זזים, וגם הסורים נערכים, ואנחנו נקבל שדר אחרי שדר, ויגידו לנו שעוד לא נורתה היריה הראשונה.

אני רואה בזה סכנה חמורה ביותר ואינני יכול לומר היום מה שאמרתי לפני שבוע ימים. משום כך, הענין של פתיחת מיצרי טיראן, עם כל שירה של אניות, איננו הגורם הקובע היום, היום קובעת העובדה שרוצים לתקוף אותנו, להרוס את שדות התעופה שלנו ולהעמיד אותנו במצב שנצטרך להתגונן, ואז המתקפים יקבעו את מהלך המלחמה ולא אנחנו. למרות שאני חושב מפני הרוסים ואינני יודע מה מסתתר מאחרי זה, אני בכל זאת חושב שהעולם הידידותי והעולם הדמוקרטי יבין שזו לא מלחמת התקפה של ישראל, אלא זו מלחמה כדי להגן על קיומה של ישראל ועל חיי תושביה.

על כן, אני בעד זה שניתן יפוי כוח לראש הממשלה ולשר הבטחון, שברגע שהם יחשבו כי הכרחי לפתוח במערכה, שהם יעשו זאת. אינני רואה כל מנוס אחר. כל דחיה והססנות מצדנו עלולים לעלות לנו הרבה מאוד. אסור לנו לקחת את הסיכון הזה. מוטב להיאבק במאבק הפוליטי בתנאים קשים מאוד מאשר להיאבק במאבק צבאי בתנאים יותר קשים. הסיכון יותר גדול אם יהיה מאבק צבאי קשה מאשר אם יהיה מאבק מדיני קשה.

אני חושב שיש תזוזה אצל ידידינו, כי כמעט בכל שדר נאמר שנאצר רוצה ללכד את הערכים סביבו, ואם נחכה עוד יותר, הם יתלכדו עוד יותר ויתחזקו, ולכן אני בעד הפעולה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לכל אחד מאתנו זו הכרעה גורלית. צדק ראש הממשלה בהעירו שכל אחד צריך לומר מה שהוא מרגיש. שמענו מפי ראש אמ"ן על ריכוז כוחות צבא כאלה שהם עלולים להתקיף אותנו, בזה אין כל ספק.

השאלה העומדת לפנינו, האם פירוש הדבר שעומדים להתקיף אותנו היום או מחר, או שהתקפה זו עלולה להיות למשך זמן רב, שבוע - שבועיים. אני לא שוכנעת, גם אחרי כל מה ששמעתי על ריכוז הכוחות שלהם, כי הם מוכנים להתקיף אותנו בימים הקרובים ביותר, כי להם זה לא כל כך דרוש. להם חשוב שאנו נהיה הראשונים ונירה את היריה הראשונה, ואז הם יופעו כמותקפים על ידינו, וזה כמובן יעמיד במצב לא נוח את כל אלה שרוצים לתמוך בנו.

אני הייתי אומר שלא נזלזל בענין של היריה הראשונה. דה-גול, כנאום שלו ובהודעה שלו גם כן אמר, שאם המצרים יירו באניה שלנו במיצרי טיראן, הרי הוא יראה בזה את היריה הראשונה, ושהם התקיפו אותנו.

שר הדואר י. ישעיהו:

הוא אמר שלא צריכה להיות פרובוקציה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הוא לא אמר זאת, הוא חושב שאנחנו צריכים להעביר אניה, ואם הם מתקיפים אותה, זו תהיה היריה הראשונה. אחר כך בא פירוש מוסמך איך ומה הוא חשב. ואני אומר, בשבילי זה חשוב ביותר, שגם הוא יראה שהתקיפו אותנו ולא אנו התקפנו אותם.

משום כך, אני מציע, גם אם נחליט להתחיל בפעולה, שזה יהיה רק אחרי שהם ירו את היריה הראשונה באניה שלנו. גם אם זה צריך לקחת כמה ימים, אני מאמין שהם לא יתקיפו אותנו באותם הימים. אם יבוא מישהו ויגיד שכזה אנחנו מגלים להם את התכניות שלנו, אני חושב שאנו לא מגלים, אנו רוצים לעשות איזו פעולה, נסיון, אולי בכל זאת יתנו לעבור.

זה ביחס ליריה הראשונה, ולא הייתי רוצה שנוזלול בזה, כי לא הייתי רוצה שגם דה-גול, גם ג'ונסון וגם אחרים יבואו ויגידו שאנו היינו המתקיפים. ישכחו שנאצר סגר לנו את מיצרי אילת ויגידו שאנו היינו המתחילים. ואני יודע שזה חשוב ביותר, שלא להפסיד ירדים בימי מאבק.

שר הבטחון אמר שאין לנו די טייסים ואין לנו די מטוסים, כי זה הנשק העיקרי שלנו עכשיו, מחוץ לטנקים, ובזה אנו חושבים להשיג מה שרוצים להשיג. אז נשאלת השאלה המרה: מי יספק לנו את הנשק הזה? לו הייתי יודע שעל ידי כך שאנחנו נתקיף אותם רק אצלם יהיו קורבנות, גם בנשק, בטנקים ובאווירונים, ואנו נצא שלמים מתוך זה, כי יש לנו טנקים, אבל גם אנו עלולים להפסיד, גם אנשים, גם טנקים וגם אווירונים, מי ימלא את חסרונם? זו הבעיה. אם היריה הראשונה תבוא מצדם, תהיה דעת קהל שתבוא ותלחץ על הממשלות לעזור לנו. ואז גם דה-גול, עם כל ההתנגדות שלו, אם יגידו לו שאנו המותקפים, יהיה נאלץ בגלל הלחץ לעזור לנו.

בזמן הוויכוחים כאן שמעתי שבן-גוריון אמר שאל לנו להתקיף כל עוד לא הבטחנו עזרה מצד איזו מעצמה שהיא. ביום ששי היתה לי פגישה עם בן גוריון, כי רציתי לוודא זאת ממנו עצמו. שאלתי אותו על כך והוא אמר לי: אני עומד על דעתי, אסור לתקוף כל עוד אין לנו עזרת מדינה איזו שהיא, אמריקה או אנגליה או צרפת, אשר יבטיחו לנו נשק בזמן הצורך. ועכשיו יוצא שלא נבטיח שום דבר, ובכל זאת נעשה מה שצריכים לעשות.

לא הייתי רוצה להיות במצב של מיואשים, כי זה צעד של ייאוש, כל זמן שאנו לא עשינו כל מה שאפשר למען לרכוש לנו את המדינות הידידותיות.

משום כך, הייתי מציע שאותו דין וחשבון שנשמענו היום מראש אמ"ן ישלח מיד לאנגליה, לאמריקה, לצרפת ולרוסיה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בכל העתונים היום ישנה הידיעה על רכבת הנשק

האווירית.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זה לא מספיק, אני רוצה שהם יידעו בדיוק שביום זה וזה נכנסו כך וכך חטיבות, ושאתמול נוספו עוד כוחות עיראקיים וכווייתיים, ושכירדן יושב המפקד המצרי שביקש עוד כוחות. צריך גם להביא לידיעתם אותה פקודת היום שנשמענו כאן, שנתן המפקד המצרי. דברים אלה מוכיחים בעליל שהם הולכים להשמיד אותנו. כל החומר הזה הם צריכים לקבל מאתנו עוד היום, כדי שיידעו שהגיעו מים עד נפש. אינני רוצה לומר שהם מיד יחושו לעזרתנו, אבל אולי גם זה יחליש אצלם את ההתנגדות לכך שאנו נעשה איזו פעולה, בזה אין לי כל ספק.

מי שיגיד שאיחרנו את המועד, יכול לומר שאיחרנו את המועד באותו יום שקיבלנו את ההחלטה הקודמת. אבל להגיד שעוד כמה ימים עלולים לשנות לגמרי את המציאות שלנו, אינני חושב שזה כך. לדעתי, יותר כדאי להסתכן בעוד מספר ימים, למען שנלך בלב שלם לענין הזה, וכדי שנוכל לומר לעצמנו: כל מה שיכולנו עשינו, ובלית ברירה אנו עושים את הצעד הבא. והצעד הבא צריך לכלול שני דברים: אניה לאילת - וזאת צריך לארגן מיד; והדבר השני - לשלוח את כל הידיעות המודיעיניות הללו לארבע המעצמות, ואולי אפשר עוד ללחוץ עליהן ביחס לקבלת נשק מיד ובזמן המאבק.

השר י. גלילי:

אני רוצה לחבר את הדיון היום לדיון שנתקעים בישיבת הממשלה ב-27 במאי. כבר באותה ישיבה היתה לפנינו המלצה של ראש הממשלה ושל ראש המטה הכללי בזכות מכה מקדימה שלנו - וכזכור הבעתי אז את דעתי הכרוה בעד המלצה זו - בעיקר בשל שלוש סיבות: א) להפיק את מלוא היתרון ממכה אווירית שמשתקת או לפחות מפחיתה בשיעור רב את הסכנה הנשקפת ממכה אווירית מקדימה שלהם; ב) לנצל את מלוא היתרון של מכה מקדימה שלנו כדי שהם לא יכפו עלינו את מהלכי הקרב; ג) לעמוד בפני הסכנה של פחיתת האמינו בכוח ההרתעה שלנו, שמזמין אותנו לפעול, ומה שעוד יותר חשוב, מחיש את ההתלכדות של מדינות ערב נגדנו. לא היתה לנו אז כל החזות הזאת ששזענו היום של הצבת כוחות מצריים בירדן.

אינני בא עכשיו לנתח מה רב יותר, היתרון שהפקנו מההשגחה או לא. עכשיו, חייבים לקחת סיכון - ואיש אינו יכול להתעלם מהעובדה שיש סיכון בכל הצעה שמוצעת כאן. בהצעה להקדים ולפעול ישנו הסיכון, שאנחנו ממיטים עלינו הכבדה מדינית רצינית ביותר, ולא רק מילולית, אלא גם בקשר למקורות הרכש. אבל כאשר אני מעמיד זה מול זה, את הסיכון שאנחנו מקבלים על עצמנו בכך שאנחנו נחשפים למכה מקדימה שלהם, אני מעדיף לעמוד בסיכון של ההכבדה המדינית מאשר של התוצאות הפאטאליות שיכולות להיות מהיותנו קורבן להתקפה ראשונה ומקדימה שלהם.

לפיכך אני מציע להסמיך את ועדת השרים לענייני בטחון, וכמובן את ראש הממשלה ואת שר הבטחון, לקבוע ולהחליט בדבר פעולה למאמץ מכריע לרסק את מירב הכוחות של האוייב שניתן לרסק, על ידי פעולה מקדימה שלנו, לפי לוח זמנים שעיקרו תכליתי.

אני מתחזק בהכרה זאת, מאחר שאפילו אילו היתה מתחילה הפעילות של ליווי ספינות במיצי טיראן, לא היה בזה משום תשובה למוקד העיקרי, וזה ריכוז הכוחות והפוטנציה התוקפנית של נאצר בסני.

שר התחבורה מ. כרמל:

אני רוצה להמנע מהבעת דעה לגבי העבר, אני רק רוצה לציין שהדין וחשבון ששזענו היום מפי האלוף יריב מצביע על החמרה חמורה ביותר במצב מעבר למה שכולנו שיערנו, אפילו אלה שהצביעו על כך שאנחנו עומדים לפני החמרה גדולה.

במהלך המדיני דיפלומטי הקשור בענין המיצרים אין שום פתרון לבעיה זו של המצור הצבאי שמתהדק והולך על ישראל, תוך אפשרות לפתוח בהתקפה נגדית. אין שום קשר למהלך הדיפלומטי עם פתרון הבעיה הזאת. וברגע זה אין לנו שום אפשרות לסמוך על איזה שהוא כוח בעולם, שהוא יחלץ אותנו ממצב זה, זולת אנחנו בעצמנו.

כמובן שיש בעיות מדיניות. אם יתפתח משהו, אנחנו תלויים במידה רבה בתמיכה ובעזרה מגורמים שונים, מכל מקום שנוכל לגייס אותם. אני רוצה לציין שקיימת דעת קהל אוהדת בעולם שלא היתה עוד דוגמתה, ואינני יודע אם היא תעמוד לאורך ימים ואם תחזור. והעיקר, שאני רוצה לציין הוא זה, שלפי מיטב הכרתי, אנחנו הגענו אל אותו שלב שזעמדנו המדיני לעתיד ייקבע לפי תוצאות המערכה ולא לפי הפעולות הדיפלומטיות. אם אנחנו נצא מהמערכה כששברנו וריסקנו את הצבא המצרי, יתחזק מעמדנו בעולם ונזכה לעזרה. אם חלילה מצבנו יהיה יותר קשה במערכה, מצבנו המדיני יחמיר.

אין פתרון במהלכים מדיניים, מהלכים מדיניים צריכים ללוות את המערכה הצבאית. הצעותיו של שר הפנים יכולות להיות הצעות נוספות, אינני רוצה להכנס כאן לפרטים, הפתרון במאבק הזה לא נראה באופן הקרוב או הרחוק, אלא במידה והוא תלוי בעוצמה שלנו.

לפיכך, אני ברעה שאנחנו עומדים עכשיו בשלב - אחרי מה שששמענו הבוקר - שלוח הזמנים צריך להיקבע אך ורק על ידי השיקולים הצבאיים. אם הצבא יאמר שהוא לא מוכן עכשיו, צריך לעשות זאת מתי שיהיה מוכן. השיקולים הצבאיים הם שצריכים עכשיו לקבוע בשבילנו את לוח הזמנים.

ועוד הערה אחת. אני גם כן סבור, עם כל הקושי שבדבר, שאנחנו צריכים לפעול כך, שנוכל להציג את הענין שלא אנחנו היינו הפותחים. מבחינה תכסיסית, צריך לחפש דרכים כדי שנוכל להראות שאנחנו הותקפנו. וכאן ברצוני לומר לשר הפנים, שלפי דעתי זו תהיה שגיאה אם אנחנו נצמיד עכשיו את הפעולה דווקא לענין המיצרים. אנחנו צריכים להצמיד זאת לבטחונה ולקיומה של ישראל. אפשר למצוא עילה טובה יותר שבגללה ישראל יוצאת למלחמה, לא בגלל ענין המיצרים עכשיו, ומתוך מאמץ לפתוח את המיצרים, אלא בגלל זה שיש סכנה של ממש של השמדתנו ואנחנו נלחמים על קיומנו. אינני רוצה להכנס לבעיות טקטיות, לפי דעתי זו בעיה טקטית, וצריך לחפש דרכים, כדי שנוכל לומר שאנחנו הותקפנו.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

שמענו משר הבטחון שזה לא ניתן.

השר מ. דיין:

שר הדתות הציע שנמצא דרך, שנעשה זאת בצורה הרצויה לנו, אבל שהיריה הראשונה תיירה על ידם. אמרתי שאינני יודע פטנט כזה, אם משהו יודע - אני קונה...

שר התחבורה מ. כרמל:

אני חושב שצריך לחפש דרכים שנוכל להציג בפני העולם, שאנחנו יצאנו למערכה בגלל התגרות ופעילות צבאית של הצד השני, אפילו באש, ואנחנו בבחינת מתגוננים לא רק במהות ובתוכן, כשאנחנו מוקפים, אלא כנגד נסיון לפגוע בשלימותה של ישראל.

שר השיכון מ. בנטוב:

קודם כל, אני קובע שכולנו במידה שווה דואגים לבטחונה, לקיומה ולעתידה של ישראל. הוויכוח הוא באיזו מידה אנו חייבים להבטיח את העורף הבינלאומי אם נגזר עלינו להתנגש. אני יותר ויותר רואה שנגזר עלינו להתנגש, אבל אני דואג להבטחה מכסימאלית של העורף הבינלאומי, בפרט שאני חושב שהמלחמה הזאת תהיה מלחמה ארוכה, זו לא תהיה מלחמה קצרה. יש להם די עומק של שטח כדי לסגת. אם יש להם 1,000 טנקים ואנחנו נהרוס להם 700, הם יסוגו עם ה-300 לעבר התעלה, ובינתיים יקבלו עוד 1,000 טנקים מבריה"מ. אם נהיה במצב מלחמה, אני נותן זאת בתור דוגמא, במקרה הכי טוב, אם יישארו לנו מה-600 טנקים 400, או 500 טנקים, נהיה פזורים על פני מרחבי הנגב בלי מקור נוסף לנשק נוסף.

על כן, לגבי מלחמה ארוכה, המאבק הוא עוד יותר חשוב על הרקע המדיני הבינלאומי.

אני מקבל כל מה שאומר הצבא, וגם מה שאומר שר הבטחון דיין, שכל יום מחמיר יותר את מצבנו הצבאי. אני מקבל זאת. גם השבוע הזה שחיכינו החמיר את המצב. אבל אני חושב שהשבוע הזה שחיכינו נתן לנו תוספת כוח בזירה הפוליטית הבינלאומית. אני משאיר לכל אחד מאתנו לשקול את הדברים אחד נגד השני, אני לא אומר שזה יותר חשוב או השני יותר חשוב, אבל אותם גלי האהדה, שדיבר עליהם השר כרמל, ספק אם הם היו מתלקחים, אילו לא היינו מפגינים בפני העולם את כוח ההבלגה שלנו, אפילו לשבוע זה.

מה שהשגנו - ואני חושב שהשגנו הישגים מדיניים, גם בתוספת של הבטחון וגם בגיבוש עמדות, אם כי לא התמנו חוזים - השגנו משתי סיבות: ראשית, מפני שכל העולם ידע שאנחנו עומדים למחרת היום להתקיף, וכיוון שלא התקפנו, זה דירבן והביא לנו להבטחות יותר ברורות מאשר קודם, אם גם לא די ברורות. שנית, שמצאנו כוח להבליג במשך השבוע הזה. אני דואג לזה שלא נישאר לבדנו.

ברור גם לי שפה עומד השיקול, שעוד כמה ימים עלולים להחמיר את מצבנו הצבאי. אני חושב שמצבנו המדיני יכול להשתפר.

אני מודה שאלו שתי בעיות נפרדות: בעית סגירת המיצרים וריכוז הכוחות בסיני. אבל חברים, יש הבדל, אם אנחנו אפילו נצטרך להתקיף בסיני, בשעה שאניות מלחמה אמריקניות עומדות במיצרי טיראן, התגובה של ג'ונסון תהיה שהוא אמר והבטיח - כאן יהיה לו אליבי - הם הבטיחו לפתוח את המיצרים "היהודים לא רצו, לא סמכו עלי, אני לוקח את כל הענין בחזרה ועומד מן הצד". גם במקרה של מלחמה בסיני, יש בזה הבדל גדול.

כמובן שזה לא יכול להיות בלי סוף, ואני מציע להודיע קודם כל לג'ונסון, שאיננו יכולים לחכות מעבר לתאריך הקרוב ביותר שהוא בעצמו קבע אותו, וזה בערך שבוע ימים או משהו כזה. ואם הדבר לא יתבצע, איננו מסוגלים מבחינת הרעת המצב הצבאי לחכות יותר. שנית, להודיע לו שכיוון שההיענות שלנו להפצרותיו לחכות גרמה לשינוי ביחסי הכוחות בין שני הצדדים, אנחנו דורשים תוספת נשק, אם במכירה ואם ב- LEND AND LEASE, או איזו שהיא צורה. לפחות שיעשה מה שהוא עשה אחרי פעולת סמוע לגבי ירדן.

דבר שלישי, שאניה שלנו תשתף בשיירה הראשונה שתעבור, אם תעבור, בעוד שבוע, במיצרי טיראן.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אפילו לפני זה.

שר השיכון מ. בנטוב:

אנחנו חייבים ליצור לעצמנו אליבי.

לגבי אמריקה, שהצענו לה דרכי פעולה שימנעו התקפה נגדנו, צריך להביא אותה לידי כך, שתודיע כי כל יריה על אניה שלנו, ואם אפשר גם את דה-גול להביא להודעה דומה, שכל התקפה על אניה שלנו נתשבת להתקפה שאנחנו נענה עליה.

אני, בכל אופן מצטרף לדעתו של שר הפנים, שעלינו לא לתקוף בלי שתהיה עילה, בלי שנוכל להגיד שהצד השני ירה. אם לשר כרמל יש הצעות, כדי לתת לשר דיין פאטנט איך לעשות זאת בלי אניה במיצרים, בבקשה. אינני מתעקש על מיצרי טירן. אם לא, לפחות צריך להעביר אניה במיצרי טירן, ושהיריה הראשונה תיפול שם, ושיהיה בכותרות העתונות בעולם, אפילו אם זה הבדל של חצי שעה, שהם ירו על אניה ישראלית, ואז נכנסנו לזה.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

מוסרים לי עכשיו, שנוסף ליריות על ה"פייפר" שלנו, נורו 10 צרורות של 5 כדורים כל אחד ממקלעים קלים מעמדה ירדנית לעבר עמדה שלנו במוסררה. אין נפגעים. לא ידועה הסיבה ליריות. מוסרים ששורת מתיחות רבה בגיזרה הירדנית.

השר י. ספיר:

נראה לי שהמשך שימת הדגש על המיצרים יש בה גם סכנה שעל ידי זה אנחנו מסיחים דעת העולם מהבעיה העיקרית. ואם אנחנו מסיחים את הדגש מהבעיה העיקרית, שהיא ריכוז הכוחות המצרים בסיני, הרי אנחנו מאבדים את הדבר העיקרי, ונראה לי שהדבר זה בכלל אינו רצוי.

דבר שני, נדמה לי שהעובדות הללו, כפי שעמענו עליהן היום, יכולות להיות תוך זמן קצר ביותר בידי אלה שהם צריכים לדעת על כך. אילו היו המצרים מכריזים שהם רוצים רק לנטרל את הכוח שלנו, לא היו צריכים לרכז כוחות כל כך גדולים. נדמה לי שצריך להגיד לכל מדינאי העולם מה הכוונה. אם אנחנו נשאר דבקים בענין מיצרי טירן מניין הבטחון שגם אם יירו על אניה אחת לא יבואו אותם האנשים ויגידו: בשביל יריה אחת עוד לא כדאי להתחיל במלחמה.

השר מ. בגין:

נפעל ולא נחכה.

השר י. ספיר:

אם נתחיל יגידו שזו לא היתה עילה מספקת. אם הענין הוא לפתוח את מיצרי טירן, לא צריך להגיב על כל הבלוק הגדול של הריכוז הצבאי.

לי נראה שעכשיו, לאור הדין וחשבון הצבאי שקיבלנו, הבעיה הזאת יכולה להיות בעיה של מחוגי השעון. השיקולים המדיניים היום צריכים להיות משועבדים לשיקולים הצבאיים. אין לי שום ספק, שאין שום סתירה, לפי דעתי, בין הצעת שר הפנים ביחס לצורך שמצב זה יהיה ידוע, ובין הצורך להחליט עכשיו החלטה עקרונית שתבוצע לפי שיקולים צבאיים. אין מניעה בדבר שכל העובדות הללו וכל הצורך להדגיש את הסכנה האימננטית, לא יהיו בידי אלה שצריכים לדעת זאת לפני, או באותו רגע שתהיה פה פעולה, שאנחנו ברגע זה איננו קובעים את מועדה.

אינני רואה לצערי הגדול שום מנוס שנראה את הבעיות הצבאיות כראשונות במעלה. מוטב שאנחנו נעמוד במצב קשה אחרי המכה הראשונה שנוריד עליהם, נעמוד בפני בעיות מדיניות, מאשר אנחנו נעמוד בפני מצב מסוכן, כאשר הם יהיו הפותחים, כפי שזה עלול להיות, לאור הדין וחשבון שאנחנו שומעים מאנשי הצבא.

זו המסקנה שלי, והיא די ברורה. סמכות לראש הממשלה ולשר הבטחון, ולוועדת השרים לעניני בטחון, שיקבעו את המועד, בין אם הדבר ימסר לממשלה כולה באותו רגע ובין אם לאו.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

ברור לי, ואני חושב שברור לכולנו, שברגע שנאצר יהיה בטוח שכוחו אתו בשביל להנחית לנו מכה ולצאת בנצחון, הוא לא יחפש שום אמתלה ושום פאטנט, והוא יעשה זאת. וכמובן, שגם הוא ער לדעת הקהל. אז יהיה דין ודברים עם דעת הקהל. הרוסים יגידו כך, האמריקנים יגידו כך, והוא את שלו ישיג והצד המדיני "יסתדר יפה מאוד".

אינני חושב שהענין של אניה לאילת בכלל בא בחשבון. משלוח אניה למיצרים למטרה זו, זה אומר הודעה לנאצר: הווה ידוע לך, שאנחנו מוכנים ומזומנים להתקיף אותך. וזה צריך לשמש נימוק כדי לקבל הכשר מדה-גול. אני חושב שאנחנו צריכים להביא בחשבון את שני הדברים האלה.

רבותי, מאז ישיבתנו האחרונה התמונה נשתנתה תכלית שינוי ביחס לירדן. לפי הדינים וחשבונות הקודמים, ההרגשה היתה שירדן מחפשת לעצמה תירוצן, שהם עושים משהו כדי להיות בסדר מבחינה לאומית. עכשיו ירדן היא זרועה מלחמתית בגיזרה קרמית של מצרים, ואין זה כלל ברור אם מדרום תפתח הרעה או ממזרח.

בכל הישיבות שהשתתפתי בהן שאלתי מה בנוגע להשגת מטוסים נוספים יותר מהר. זה לא בא, ולא הגיע, למרות זה שאין להגיד שלא עשינו שום דבר. אבל הסדרים אינם כאלה שהם איבדו את הארסנל שלהם ושיתנו לנו סחורה שלהם. נותנים לנו במידה שנותנים, כאשר נותנים לקונים לא מהחנות אלא מבית החרושת.

נראה לי שאין לי כל סיבה, מאחר שראש הממשלה ביקש שכל אחד יגיש מה שהוא חושב, אין לי כל סיבה לשנות מדעתי שהבעתי בישיבת הלילה של ה-27.5.67. אם יש איזו סיבה, זו סיבה לחומרה.

אני יודע שיהיו לנו קשיים ולא רק קשיים דיפלומטיים. אבל העולם יודע, כל מי שעניינם בראשו רואה, שאנחנו עומדים לפני התקפה עלינו, והתקפה שהיא מוצהרת, שזו לא מלחמה בשביל לחשיג מטרה: לסגור את מיצרי טירן, לקחת איזו חתיכה מהנגב או משהו דומה לזה. אומרים וחוזרים ואומרים שזוהי התקפה לשם השמדת המדינה, או לפחות השמדת התושבים.

ויש לנו בענין זה תקדימים די טריים מהמדינות הבינלאומית. מדוע ועל סמך מה התריעה קנדי בכרושצ'וב ביחס לריכוז הכוחות בימי משבר קובה? מה הוא עשה לו? הוא לא עשה מאומה. כרושצ'וב רק ריכז כוח, וקנדי ריכז כוח נגדי. ואז כרושצ'וב אמר לקנדי: אם אתה מרכז כוח נגדי, זו מלחמה, ואני אפרק את הכוח הזה.

השר מ. בגין:

והוא היה אז מוכן להסתכן במלחמה אטומית.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

איני רואה עצמי מומחה גדול להיסטוריה צבאית או בינלאומית. אבל לא פעם זה נימוק: אתה הכרזת מוביליזציה כללית, אני דורש ממך לעשות דמוביליזציה ולא - אני מכריז עליך מלחמה. זו לא מוביליזציה סתם. הוא ריכז שם כוח אדיר. הוא סגר עלינו את המיצרים. הוא אומר שלא יפתח אותם לעולם. הוא עשה ברית עם שכנינו, והוא לא עשה ברית כדי להגן על עצמו, אלא גם השתלט על המקום הזה בשביל להלחם בנו.

אם כל אלה אינם קזוס בלי, אז דווקא יריה על איזו אניה היא קזוס בלי? כמובן שיש כל מיני אפשרויות. הנה למשל, שמענו שהיום הירדנים ירו 10 צרורות, אפשר על זה לענות ב-50 צרורות, ואז הם יענו ב-100 צרורות. אם מחפשים פאטנטים זה דבר אחר. אינני מומחה לחוק הפאטנטים. ברור לכל שהשעות ספורות.

אני כמובן אינני מתערב בצד המקצועי, אבל אני אומר: הממשלה צריכה לתת יפוי כוח לראש הממשלה ולשר הבטחון ולוועדת השרים לענייני בטחון, אבל ראשית כל היא צריכה לתת יפוי כוח לעצמה להכריע בענין, ואנחנו איננו צריכים לחכות לנימוק נוסף. השעה צריכה להקבע אך ורק לפי הצורך, לפי הצורך הצבאי, וזאת בוודאי הממשלה אינה יכולה לקבוע, זאת צריכים לקבוע המומחים. ראש הממשלה יקבל את עצתם גם של אנשי צבא וגם של שר הבטחון.

שר החקלאות ח. גבתי :

אני יכול להסתפק בשני פסוקים, כי את דעתי הבעתי בישיבת הלילה של הממשלה, אחרי שבכל זאת החלטנו מה שהחלטנו אחרי דיונים ארוכים. גם אז אמרתי שלבי כבד עלי מאוד. קיבלתי את ההחלטה בהיסוסים רבים, אבל כראה היה שנשאר איזה שהוא סדק, אבל הסדק הזה נסתם במשך השבוע הזה. מי שתלה איזה תקוות שאנחנו נתקדם במניעת ההתנגשות באמצעים דיפלומטיים נחל אכזבה גדולה. לא התקדמנו במאומה, החזית חמורה ובאמת לא חזינו אותה עד כדי כך במישור הצבאי.

אני מחפלא על אלה שמקווים וחושבים שאי פעם, בעוד שבוע, בעוד חודש, מישהו מהמעצמות האלה יגיד לנו, אחרי שהם רוצים להבטיח את העורף, יגידו לנו: תכנסו למלחמה. זה לא יהיה.

אני מצטרף לאותה הדעה שאת מצבנו המדיני תקבע המערכה הצבאית. על כן, אינני רואה כל צורך להוסיף הסברים ונימוקים, ואני מצטרף לדעה לתת יפוי כוח לראש הממשלה להחליט סופית על המועד.

שר הסעד י. בורג :

אני אצביע בעד הצעת השר גלילי להשאיר את הסמכות וההחלטה, עם כל המשתמע מזה, לוועדת השרים לענייני בטחון, ואני מקווה שיהיו שרים בוועדה זאת, שיוכלו לספר גם לשרים אחרים.

קשה בהיסטוריה לעשות אנלוגיות. איש אינו יכול להוכיח שמה שהיה אתמול צריך להיות מחר. אם אני מביא כדוגמא את הברית בין ריבנטרופ לבין מולוטוב, ואת הברית בין צ'מברלין לבין היטלר לפני כיבוש צ'כוסלובקיה, אי אפשר להשתחרר מזה. אינני יכול לומר שזה בדיוק אותו דבר, אבל משהו יש בזה בכל זאת.

עובדה היא שבמזרח נתווספה חזית שחשבנו שתהיה שקטה. יכול להיות שאם אנחנו מצליחים בפעולה הראשונה היא תמשיך ותהיה שקטה, אינני יודע. אבל ישנה עובדה שכל אנשי ישמעאל מהמדינות השכנות זורמים עכשיו לכל הגבולות יחד. זה קצת קשה לעכל. אינני יודע אם לילות אלה בלי ירח יביאו להפוגה בפעולות הפדאיון או לאו דווקא. שני המצבים חשודים בעיני, גם כאשר אין מעשי חבלה וגם כאשר יש.

אני ביקשתי את רשות הדיבור, כי ראשית, לדעתי, אני חייב באופן רשמי להביע את דעתי, אבל רציתי להעיר עוד הערה אחת.

אינני חושב שאיזו שהיא ישועה יכולה לצמוח לנו מהמהלך הדיפלומטי בעניין מיצרי טירן. מה פשר הדבר? יכול להיות שנותנים לשיריה של מישהו לעבור, ויכול להיות שמתחילים כמה דקות לפני ששיריה כזאת עוברת, אז אנחנו באותו מצב שאנחנו חוששים לו. אין דומה פרשת שיריה במיצרי טירן אחרי מה שהתרחש בגבולות למה שהיה אילו היתה עוברת לפני שלושה ימים.

אני חושב שצריך לגייס את העורף הדיפלומטי וגם את נשיא ארה"ב להעמיד בפניו החומרה. הוא עשה, הבטיח, חשב לקיים, איננו יודעים אם היה מקיים בסופו של דבר, אבל הוא התחיל וגם אנגליה הפעם נכנסה יפה לתמונה. לא צריך להודיע להם על ההחלטה שלנו, אבל איכשהו גם במצב זה, שמירת היחסים היא חיונית ביותר. על זה דיבר כבר הש.ח. מ. שפירא ואין לי מה להוסיף.

לבסוף, יש לי בקשה. יש לי הרושם שענייני הפס"ח (פינוי, סעד וחללים) אינם כתיקנם, ואני מציע שוועדה קטנה תבדוק את הדבר. אני מציע שראש הממשלה ירכיב צוות של כמה אנשים יעבדו בעניין זה בביקורת מכסימלית. ההרגשה שלי בעניין זה אינה טובה. המכונה שצריכה לטפל בסקטור האזרחי חלודה. זה אמנם ממש בשוליים של הוויכוח כאן, אבל אני רוצה שאחר כך אולי ראש הממשלה יציע

הצעות בענין זה, או שתהיה ועדת שרים או ועדה של מנכ"לים שתפעל בזה במרץ רב, כי הענין מוזנח.

שר הדואר י. ישעיהו:

גם אני רואה חובה להשמיע את דעתי ולא רק לצרף את קולי להצבעה.

בין אם ההחלטה תיפול כאן ובין אם ועדת השרים לעניני בטחון תוסמך להחליט, אני משוכנע שהגיע כבר הזמן לקריאת שמע. כזאת היתה דעתי בשבוע שעבר והיא נתחזקה במשך השבוע הזה. אנחנו רחינו את החלטתנו לשבוע כדי לבחון ולמצות את האפשרויות המדיניות. נדמה לי, שאין טעם בוויכוח אם האפשרויות המדיניות שמיצינו במשך השבוע היו שקולות כנגד ההצעה למיצוי צבאי, או לא שקולות, זה בשביל ההיסטוריה. אני מציע שאנחנו נפריד בין החזית שתגבר ותלך בחזית הצבאית, ובין הקשיים שעלולים להתגלות בשטח המדיני. אני מעדיף את הרע במיעוטו בהתמודדות עם הבעיות המדיניות, ובלבד שנפחית מעלינו ככל האפשר את הקשיים להתגברות בחזית הצבאית. להתמודדות המדינית יכולה להיות תקנה.

אינני מציע שנכבול את עצמנו בענין זה של היריה הראשונה. ענין היריה הראשונה זה ענין מלאכותי. היא כבר נורתה. כל מה שנעשה עד היום, בלי שנעשה דבר נגד זה, זו היתה היריה הראשונה. זו קריאת תגר למלחמה עם ריכוז כוחות בסיני, סגירת מיצרי טירן, הסכמים עם ירדן ועם סוריה. אני חושב, שגם העולם בסופו של דבר יבין, שזו היתה היריה הראשונה.

אני חושש מאוד שההיסטוריה לא תסלח לשיקול הזה, שנחכה עד שהם יקדימו מתקפה. מתקפה כבר ישנה.

לא הייתי ממליץ שנעשה עכשיו את הענין של העברת אניה במיצרי טירן. זה משחק לימים רבים. יכולה לעבור אניה בדרך לשם, ואז יעבור עוד שבוע או שבועיים עד שתעבור שנית. אין שום טעם בניסוי הזה. יכול להיות שכתוצאה מהפעולה שלנו יפסיקו האמריקנים את פעולותיהם בענין פתיחת המיצרים. אני מאמין שזה לא לאורך ימים.

אני חוזר על הנימוק של השר כרמל, שמצב ההכרעות בתחום הצבאי עשוי להביא במוקדם או במאוחר שיפור גם בתחום המדיני כולו, גם פתיחת המיצרים בהשתתפות או בעזרה בינלאומית.

שר המשטרה א. ששון:

אני מציע הצעה לסדר. שהמשלה תחליט על הכרעה צבאית, ושנצביע כאן על ההכרעה הצבאית. שנית, ליפות כוחה של ועדת השרים לעניני בטחון לקבוע את המועד ולנהל את הפעולה.

השר מ. דיין:

היות וישנם כאן חברים שלא היו בישיבת ועדת השרים הבוקר, אני רוצה במשפטים אחדים לומר איך אני רואה את הדברים, במסגרת השינויים שהתחוללו במצב והמשמעות של דבר זה.

השינוי העיקרי והמגמה של ההתפתחות הנוספת ההולכת וגוברת של השינוי, זו המגמה המצרית להכניס את החזית המזרחית, את החזית הירדנית לפעולה.

דבר שני, המגמה של פעולה יזומה פעולה התקפתית יזומה על ידם.

מה ששייך לפעולה התקפתית הם מדברים במסמכים שלהם על התאריך 5 ביוני, זאת אומרת מחר. והכוונת שהם ביקשו להעביר לירדן והעבירו לירדן הם כוחות מובהקים לפעולות התקפה. אלה שני גדודי קומנדו שבדרך כלל בצבא לא לוקחים אותם במקרה שמישהו חסר לו כוחות לקו. גם מתוכן המברק אפשר להבין שבביל מה צריכים את שני גדודי הקומנדו האלה. מדובר שם אודות פעולות מיוחדות.

אינני מוכן להשבע שאחר בבוקר הם יתחילו. אבל אני רוצה לומר מה אני חושב שיהיה. אינני יודע אם זה יהיה מחר או לא, אבל מה אני חושב שיהיה ומה משמעות הדבר.

אני חושב, שכאשר הם יקבעו, אם הם יקבעו את המועד של המתקפים הראשונים, הם ימצאו במצב שאנחנו נתנו להם את הרקע והם מתקיפים ראשונים. אם הם יחשבו שלנו יש תכנית לתקוף ב-5 או ב-7 לחודש, ובזה יהיה לנו יתרון רב, הם לא יחסו יום אחד לפני זה לתקוף, מפני שגם הם מכינים את ההבדל שבדבר.

מה משמעות הדבר שבבילנו? משמעות אחת היא באיבוד יתרון ההפתעה שלנו; שנית, בהכנסת החזית המזרחית שלא היתה קודם. באיבוד יתרון ההפתעה יש שני חלקים. האחד, מה שלא נצליח להשיג במכה ראשונה, לא נוכל להשיג אחר כך. כולנו גיבורים גדולים ואומרים שישראל תנצח. יש לנו בכל זאת כמות מוגבלת מאוד של כוח, ואם נהיה במצב שאנחנו נאבד הרבה אנשים והרבה טייסים, לא נוכל לנצח. יש גבול ליכולת שלנו לנצח. אינני יודע אם נפסיד או נכנע, אבל נפסיד את המערכה. איננו דומים לעם האמריקני שיש לו עוד רזרבות ועוד רזרבות. אנחנו מונים את הכוחות שלנו בטייסים ב-200.

כאשר ראש אמ"ן מודיע לנו כאן, שהמצרים קיבלו עוד טייסת עיראקית ועוד טייסת כזאת, ועוד מיגים, אנחנו מנענעים בראש כאילו אומרים: אז מה יש? אבל פירושו של דבר שאנחנו מתקרבים לנקודה שלא נוכל לעשות זאת. כבר הגענו למצב כזה. כולכם מתפארים על ההישגים העצומים של השבוע הזה. תבוא עליכם ברכה.

שר העבודה י. אלון:

לא כולם.

השר מ. דיין:

השבוע הזה פירושו, שבבביל ללכת לאזור הרצועה ולרפיה, שקודם היו שם בלי נשק, ועכשיו הכניסו שם כוחות ושריון, זה אלפים של הרוגים יותר מאשר בשבוע שעבר. אם מישהו יודע יותר טוב איך לעשות זאת ממני, ילך ויעשה זאת. אין אפשרות לכבוש עמדות, עוד עמדה ועוד עמדה, בלי להיהרג.

מי שמדבר כך: נחכה עוד שבוע כדי להבטיח את העורף הפוליטי, כנראה שהוא יודע מה שהוא אומר. אבל אם חושבים שאחר כך, בעוד שבוע - ולא ראיתי התקדמות רבה בעורף הפוליטי של דה-גול, ואפילו לא של ראסק, שאומרים שגירת המיצרים זו לא פעולת תוקפנות. מי שחושב שאנחנו עלולים להכנס למלחמה צריך לדעת מה פירוש הימים האלה. אינני רוצה לעשות עכשיו חשבון על העבר.

עומדים עכשיו מול אילת 200 טנקים, ורק אתמול הועברו אליהם כוחות מדיביזיה יותר עורפית ומשובחת יותר. קודם היו שם 150, עכשיו יש 200 טנקים, ו-50 אלה הועברו רק אתמול. הם מעונינים לסחוב אותנו לאילת, ובבביל להילחם נגדם, שבבילנו זה לא 200 הטנקים היחידים, אלה הם נוסף לכל המערך שנמצא שם. איך אנחנו מדברים על זה?

בחזית המזרחית של ירדן, כאשר הם העמידו שם את הכוחות תחת פיקוד מצרי, והעבירו ממצרים לירדן שני גדודי קומנדו, והעבירו לירדן יחידה עיראקית תוך הוראות שיפתחו בפעולה בחזית ירושלים, אם הם יפתחו בפעולה בירושלים, באילת ובסביבות תל אביב, כל המערכה שלנו תשחבש, ולא נוכל אז ללכת לאל עריש, כאשר תהיה לנו מערכה בתוך ירושלים. כאשר יכנס גדוד לירושלים, לא נוכל אז לנהל אותה המערכה. לא נוכל אז להפעיל את הטנקים שלנו במקום שצריך.

אבל מה שעומד להכרעה הוא זה: ראשית, המכה הראשונה. אני בעד ההפתעה של המכה הראשונה, כי אם אנחנו נוציא להם מאה מטוסים מכלל פעולה, מאה מטוסים אלה שווים יותר מאשר כל תוספת של נשק ששר הפנים או חה"כ בן גוריון יכולים לקבל במשך שעה החודשים הקרובים, אם תהיה מדינה שתעשה הסכם, כי לדעתי בשעה החודשים הקרובים לא תקבלו אף מטוס נוסף, אם יהיה אמברגו או לא יהיה אמברגו. אני חוזר ואומר שהעמדת מאה מטוסים תקבע יותר מאשר יתנו לנו במשך שעה החודשים הקרובים מהיום. אין לצרפת מה לתת לנו. דה גול לא יתן לנו מטוסים, אפילו אם היריה הראשונה לא תהיה שלנו.

המכה הראשונה תקבע למי יהיו אבידות גדולות, וביחסי הכוחות של הכלים יהיה שינוי רב.

אבל מה שהרבה יותר חשוב, אינני יודע אם אני יכול להסביר זאת בקצרה, וזה הסיכוי העיקרי לנצח במלחמה. ואני רוצה לומר בענין זה דברים ברורים, שהשאנס היחידי שלנו לנצח במלחמה, הוא שאנחנו נהיה היוזמים וננהל אותה לפי ההכוונה שלנו. אם אנחנו פותחים בהתקפה ואנחנו פורצים עם השריון לסיני, הם מוכרחים אז לנהל את המערכה לפי ההכוונה הזאת שלנו, ועוד יש לנו אז אולי סיכוי להחזיק את החזיתות האחרות בכוחות מועטים.

אבל אם, חס וחלילה, הם הפותחים במערכה, לא רק שאנחנו מפסידים את התוצאות של המכה הראשונה, שכך וכך תותחים, כך וכך מטוסים וכך וכך טנקים שלהם יושמדו, אלא שאנחנו ניאלץ לנהל את המלחמה לפי מה שהם מכתיבים לנו. ואז הם מכתיבים לנו מלחמה בשטחים החיוניים שלנו, בסביבות ירושלים, בשפלה ולא בנגב, שבו גם אם צריך אפשר לסגת חמישה קילומטר, ובכל זאת להרחיק את החזית. ואז גם איננו מביאים לידי ביטוי את השריון שלנו, והשריון שלהם נשאר שם בסיני ומתקדם, והם לא חוזרים למצרים.

אז אנחנו נביא למצב בדיוק הפוך, ובמקום שאנחנו עושים את הפעולה בנגב ובמרחבי סיני, ומרתקים את הכוחות של סוריה וירדן, אנחנו נצטרך לעסוק במלחמה פה במרכז הארץ, ונהיה מרותקים והם יעשו פעולה תוקפנית, והמלחמה תתנהל לפי התכתוב של מצרים.

זה ההבדל הגדול בשאלה של הראשון שיפתח ביריה. במידה שאיננו רוצים להיות ראשונים...

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זה אף אחד לא אומר, העיקר שייראה בעיני הציבור.

השר מ. דיין:

אדוני שר הפנים, אם אנחנו נשלח אניה ממסאווה למיצרי טיראן, זה כמו לשלוח מיברק לנאצר, שהנה ישראל הולכת לפתוח בפעולה, ואז הוא יפתח בפעולה, לא על ידי פגיעה באניה, אלא באותה פעולה שאני אומר לך, אם בירושלים ואם במרכז הארץ. ואין לי כל ספק שהמהלכים שאני אומר יהיו כאלה, ולפחות המהלכים בחודשים האחרונים היו כאלה, כפי שאני חשבתי שיהיו. אני אמרתי שהמצרים ידרשו את הוצאת כוח האו"ם לפני שאיש עוד חשב על זה.

אין לי כל ספק שהמצרים לא יהססו לפתוח ראשונים, אם הם יראו איזה שהוא סימן שאנחנו הולכים לפתוח בפעולה, כי להם ישנו החלום הגדול שהם חולמים זה עשרים שנה, וזה חלומן של כל מדינות ערב, ונאצר כל השנים מטיף להם ומעודד אותם למלחמת הג'יאהד. כאשר הם יראו שדבר זה יש לו איזה שהוא סיכוי, הם יפעלו, ומי שיתחיל לחשוב על העניין הזה, אם כן פתחנו ראשונים באש או לא פתחנו, זה יאבד את הסיכוי הזה.

לפי דעתי, מה שאנחנו עושים, בזה שמייעצים לנו להסכים או לחכות לגמר הארגון של ה-NAVAL TASK FORCE - ואינני יודע מה זה שייך לזה, יגמרו את העניין ויבואו לשם אניות אמריקניות, מה זה שייך למה שקורה כאן? תסענה אניות או לא תסענה אניות, במה זה יבטיח את בטחוננו, כאשר אנחנו יודעים שיום-יום ושעה ושעה הם מצרפים כוחות בשביל ההתקפה הגדולה על ישראל. המצרים יגידו: עכשיו אנחנו עוסקים במלחמת שחרור של פלשתינה, ולא ירצו לעסוק בארמיה במצרים. איזו תועלת יש באניית מלחמה אמריקנית אם המצרים יתקיפו אותנו פה, במרכז? גם אם הם ישלחו אלף או אלפיים נחתים, זה לא שווה יותר מאשר אלף בחורים שלנו, אבל הם אפילו לא מציעים זאת בכלל.

לכן, במצב שאנחנו עומדים בו, עם מאות הטנקים שעומדים על כל אחד מהצירים של הכוחות המצריים שהולכים לישראל, וההכנות האחרונות שהם עושים, זה יהיה בשבילנו דבר פאטאלי אם ניתן להם לפתוח באש ונצטרך לנהל את המלחמה לפי התכתיב שלהם, או אם ניתן להם את המכה הראשונה ואם נוכל להבטיח במכה זו את המלחמה בניהול שלנו.

אני מסופק אם יכולים להגיד שיכולים למנוע את המלחמה מצד ירדן רק על ידי בלימה, זה היה לפני יומיים, חשבנו שנוכל לא לרתק כוחות שלנו כאן ונוכל להעביר אותם לדרום. במצב זה ברור שתהיינה אבידות הרבה יותר כבדות.

שנית, אני חוזר ואומר על מה שאמרתי, שיש גבול ליכולת שלנו לנצח, יש גבול למה שאנחנו יכולים ללכת ולנצח, ובמקרה אחר אנחנו עלולים להפסיד את המלחמה.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

כמה חברים עוד לא דיברו, אבל נדמה לי שאפשר לסכם את הוויכוח.

שר החוץ א. אבן:

אני חושב שהחלטה צריכה להיות שהמשלה מסמיכה את ועדת השרים לענייני בטחון להחליט על הפעולה הנחוצה כדי להחליש ולרסק את כוח האויב. הזמן יקבע לפי הצרכים הצבאיים בלבד. זה נחוץ, חיוני ולדעתי אפשרי, ביחוד כשנופיע כמגיבים לא רק על מצב כללי, אלא גם על התגרות מיידית, אולם אינני סבור שזה צריך לעכב את ההכרעה או את הביצוע. יש לי כמה הצעות בנדון, שאביא אותן לפני ועדת השרים לענייני בטחון.

הדבר כאן חשוב, כי יש כמה גורמים שאולי רוצים לעזור לנו, ומתחננים בין השורות, שלא נודיע או שלא נופיע, או שלא יהיה ודאי שאנחנו פתחנו באש, ודבר זה מחייב אותנו לתכסיס מסויים.

השר מ. בגין:

אני הייתי מבקש את שר החוץ שיוורה במשרד החוץ למצוא את נאומות של קנדי בימי משבר קובה. אני זוכר שבין השאר היתה שם פסקה כזו, אינני מצטט אותה באופן מילולי, אבל בעיקרה היא אמרה:

START . "IN OUR TIME, WITH THE QUICK WEAPONS THE MAXIMUM NATIONAL PERIL DOES NOT WITH ACTUAL SHOOTING

TO THE MAXIMUM NATIONAL PERIL. אני מציע שאנחנו נודיע לנשיא שאנחנו מרגישים שהגענו TO THE MAXIMUM NATIONAL PERIL.

שר החוץ א. אבן:

הקטע הזה הוא פגז ריטורי חשוב, ואשתמש בו, אבל זה לא אסון אם הכותרות הראשונות בעתונות העולם תהיינה, שמצרים התקיפה את ישראל, ואם אפשר, רצוי ליצור בלבול, זה ענין תכסיסי, לא אכנס כאן לפרטים.

דעתי כדעת השר כרמל שהדבר הזה מוצמד להכרעה. ההכרעה אינה מתעכבת עקב דבר זה, לכן החשש של השר ישעיהו אינו עומד.

לגבי יחסי הגומלין בין מצבנו הבטחוני והמדיני, מתקרבת השעה שבה הזמן לא יפעל לטובתנו גם במישור המדיני. מאלפת העובדה שבין כל התגובות שהגיעו אלינו מכמה ארצות, ביניהן ידידותיות, יש שתיים שאומרות דבר כזה: הבינונו מדוע המתנתם עד עכשיו, עכשיו לא מבינים. אחד מהם הוא כתב ה"ווישינגטון פוסט" ושגרירנו רמז אמר שזה המאמר הראשי הראשון שג'ונסון יקרא. השני גם כן אומר את הדברים הללו, חצי שעה אחרי שהוא היה שם.

אני בטוח שמצבנו המדיני יהיה קשה בעיקר לטווח קצר, אבל אם הפעולה הצבאית תהיה מוצלחת, אני חושב שאחרי מחץ ההתקפה הראשון יכול גם מצבנו המדיני להתבסס.

לא הבאתי את כל הפרטים על מה שקרה בטיפולים המדיניים שלנו. לאחר שנשטרש הרושם שיד מצרים על העליונה, התחילו ידידים רבים להתרחק מאתנו, ואז התחילו ידידים בפאריס לומר: בידכם המפתח עכשיו. ובין השאר גם הנשיא טאבמן הציע איזו הצעה שיש בה כדי לסבך יותר את האמריקנים. אני חושב שסיבכנו אותם יותר, והשבוע אחריתם המדינית יותר גדולה מאשר אז, בעיני העם, וגם בעיני הנשיא, וההתלבטויות קשות. אולי לא ירצו לדבר אתנו. אני לא כל כך בטוח שכזה יהיה המצב, ונצטרך למצוא דרך מהירה להגיד גם לו וגם לדה-גול. אני מסופק אם נצטרך לעשות איזה דבר במישור זה לפני הפעולה.

גם בשדר האחרון של הנשיא ג'ונסון הוא מגדיר שני דברים שהוא רואה אותם כאינטרסים חיוניים של ארה"ב. קודם כל, השלימות הטריטוריאלית של המדינות. יש המבינים מזה שכוונתו לומר כי איננו יוצאים לכיבושים טריטוריאליים. שנית, שמירת השלום באזור. אלה העמדות שלו ולא שלנו.

על כל פנים, צריך לקבל קו מדיני מידי לשיקול בדבר שהוא הרבה פחות מסוכן מאשר סיכון עצם קיומנו.

אני מציע שטיפול הכרעה עקרונית, והעיתוי והתכסיס להצגת הענין, כל אלה יידונו בוועדת השרים לעניני בטחון.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אין צורך בוועדת השרים לעניני בטחון, צריך לייפות את כוחם של ראש הממשלה, שר הבטחון ושר החוץ להחליט על הפעולה לפי הצרכים הצבאיים.

השר י. גלילי:

אני סבור שהממשלה צריכה להחליט על פעולה צבאית מקדימה המתחייבת מהמצב, ולהסמיך את ראש הממשלה ושר הבטחון לקבוע את לוח הזמנים שלה.

שר החוץ א. אבן:

אני מציע שהמלה "מקדימה" לא תופיע בהחלטה.

השר מ. דיין:

אני מציע תיקון להצעה זו, ואקרא לכם הצעה זהה שאני העברתי לראש הממשלה בכתב. הצעתי היא:

(1) הממשלה מחליטה לנקוט פעולה צבאית שתביא לשחרור ישראל מטבעת החנק הצבאי המתהדקת והולכת סביבה ותמנע את ההתקפה העומדת להערך עליה על ידי כוחות "המפקדה הערבית המאוחדת".

(2) הממשלה מסמיכה את ראש הממשלה ואת שר הבטחון לאשר למטה הכללי של צה"ל את מועד הפעולה;

(3) חברי הממשלה יקבלו בהקדם האפשרי את האינפורמציה הנוגעת לפעולות הצבאיות שתיערכנה על ידנו.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

היו כאן הצעות דומות להצעת שר הבטחון, שהממשלה מחליטה לנקוט פעולה צבאית ומיפה את כוחה של ועדת השרים לענייני בטחון או כוחם של ראש הממשלה ושל שר הבטחון להחליט על מועדה.

קיבלתי כאן בכתב הצעה של השר ששון, שאומרת כמעט אותו הדבר, אבל הוא מציע שההכרעה תהיה של הממשלה כולה. כאן ברצוני לומר: איננו יכולים להנות משני העולמות. עכשיו יושבת הממשלה כולה כוועדת השרים לענייני בטחון, אז אין צורך להעביר עוד הפעם את העניין לממשלה וממנה לוועדה.

השר מ. דיין:

אם הממשלה כולה יושבת עכשיו כוועדת השרים לענייני בטחון, אפשר כאן להחליט במסגרת הממשלה, למה להעביר לוועדה וממנה שוב לממשלה?

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

הפרינציפ בהצעתו של השר ששון הוא אותו פרינציפ. אני רציתי להציע מה שמציע השר גלילי, אולי בלי המלה "מקדימה".

הייתי רוצה שתהיה גם תוספת להחלטה, שהממשלה מטילה על משרד החוץ או על שר החוץ לנקוט כל פעולה מדינית-דיפלומטית. נחוצה לנו גם החלטה כזו בשביל ההיסטוריה. אנחנו צריכים להמשיך בפעולה כדי להוכיח ולהכניס זאת גם לראשם של ידידים שלנו, שטבעת החנק הצבאית סביבנו מתהדקת והולכת. אני הצעתי לשר הבטחון להכניס פיסקה זו להצעה שלו, אבל זה לא נראה לו, אז אני אהיה בעד סעיף נוסף בהחלטה. לי נראה שנחוצה גם החלטה כזאת, שהממשלה מטילה על שר החוץ להמשיך בפעולה פוליטית דיפלומטית לפתרון הבעיות.

דומני שאפשר לקבל את יסוד ההצעה של השר דייך. ברור שכל ההחלטות האלו הן סודיות, אם חלילה יתפרסם שאנחנו קובעים מועד לפעולה, אנחנו מכשילים את הפעולה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מציע תיקון לנוסח ההצעה, שהממשלה מחליטה כי יש לנקוט כל פעולה צבאית ומדינית, כדי להדוף פעולה תוקפנית רבתית של מצרים המאיימת על קיומה של מדינת-ישראל. הביצוע יהיה בהתאם להוראה של ראש הממשלה ושל שר הבטחון. על ידי כך, אני מדגיש כאן את ענין התוקפנות וגם הפעולה המדינית.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

זה כמעט אותו הדבר. גם השר דייך בהצעתו מדבר על ההתקפה העומדת להיערך. ברור שההחלטות האלו הן סודיות.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

יש הצעות שהן סודיות היום ובעוד חצי יום לא תהיינה.

השר מ. דייך:

בהצעה שלי יש שני דברים, קודם כל, שהממשלה מחליטה לנקוט פעולה לשחרור ישראל מטבעת החנק הצבאית המתהדקת סביבה ותמנע את ההתקפה העומדת להיערך עליה. אינני יכול להגיד שישראל לא מותקפת.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

אני חושב שהחלק הראשון של הסעיף הזה הוא מוסכם: הממשלה מחליטה לנקוט פעולה צבאית שתביא לשחרור ישראל מטבעת החנק הצבאית המתהדקת והולכת.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אני מציע לשים כאן נקודה.

שר התחבורה מ. כרמל:

אני מציע במקום טבעת החנק לכתוב טבעת התוקפנות.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

ולא להגיד למנוע את ההתקפה העומדת להיערך על ידי כוחות המפקדה הערבית המאוחדת?

שר החוץ א. אבן:

לא, זה לא נחוץ.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

הסעיף השני אומר שהממשלה מסמיכה את ראש הממשלה ואת שר הבטחון לאשר למטה הכללי של צה"ל את מועד הפעולה.

לגבי הסעיף השלישי שחברי הממשלה יקבלו אינפורמציה, אני רציתי להגיד שזה יהיה בשעת ההכרח.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מציע להקדים להחלטה הצהרה דלקראטיבית, וזאת אפשר אחר כך לנסח, שעל יסוד האינפורמציה המוסמכת שישנה בידינו, התהווה מצב שאנחנו עומדים ערב התקפה. זה לא נחוץ לנו בשביל הפעולה של היום, אבל זה נחוץ שיהיה בהחלטה, ששמענו דינים וחשבונות וקיבלנו אינפורמציה, שוכנענו שזה המצב ולכן החלטנו כך וכך. יתכן שעל זה יהיה דיון בעוד חצי שנה, בעוד שנה או בעוד חמש-עשרה שנה.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

יש בזה הגיון וצריך להכין דבר כזה.

שר הבריאות י. ברזילי:

יש לי הצעה אחרת: "כדי לפרוץ את טבעת התוקפנות והחנק של האוייב מחליטה הממשלה למצות את המהלך שקבעה ב-27.5.67, תוך העמדת המעצמות על חומרת הסכנות לבטחוננו וקיומנו, תוך הודעה שהזמן, שנתחם הוא קצה הגבול, ותוך תביעה לאספקת-נשק מיידית המתחייבת מהחמרת המצב הבטחוני."

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

אני רוצה להזכיר שמוסכם שמקבלים את נוסח ההצעה של השר דיין עם התיקונים שהוצעו, עם ההקדמה הדקלרטיבית שמציע שר המשפטים, ואני מציע שיהיה גם פסוק על זה שהממשלה מחליטה להטיל על שר החוץ להמשיך בפעולה המדינית.

השר מ. בגין:

אני מציע משפט פתיחה קצר בערך בנוסח זה: "היערכות הכוחות של אויבי ישראל מאיימת על קיומה של המדינה" - ואחר כך יבואו המשפטים האחרים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

אני מציע לשר בגין לא לסכם בענין זה, תהיה ועדת ניסוח של שר החוץ, השר בגין, השר גלילי וגם אני מוכן להשתתף, וננסח זאת.

השר י. גלילי:

בשביל ההודעה, לא בקשר עם ההחלטה, צריך לקבוע שהממשלה שמעה דין וחשבון מפי ראש המטה הכללי.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

אני מציע להצבעה את נוסח ההצעה של השר דיין, עם ההקדמה המוצעת כאן ועם סעיף נוסף על המשך הפעולה המדינית דיפלומטית. אעמיד הצעה זו להצבעה מול הצעת השר ברזילי.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אילו היתה אפשרות לקבל החלטה אחידה, היה יותר

טוב.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

איך?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אפשר לבקש.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

גם אני מבקש את השר ברזילי, כי ברור שאם אנחנו מעמידים להצבעה שתי הצעות, ואחת אינה מתקבלת, היא אינה קיימת. אם אפשר, היה רצוי שנקבל החלטה אחידה. הייתי מציע בפסוק הראשון לכתוב שיש למצות את כל הפעולה המדינית הדיפלומטית האפשרית, ואז אפשר אולי להתאחד על החלטה אחת. אנחנו משחקים כאן יותר מאשר באש. מי מאתנו יכול לקבל על עצמו אחריות זו, שאנשים חשובים מאוד שנמצאים במרחק של אלפי מילין, ישתכענו מדברים אלה, כאשר כל העולם עומד על ראשו? נניח שבא איש שלנו ומוסר שם אינפורמציה, ואם הוא נפגש עם מקנאמארה אולי הוא מתרשם קצת יותר, אבל אנחנו לא יכולים להיות על פי זה. הוא יכול לחשוב שאפשר עוד לחכות. אמרנו שאפשר לחכות עוד שבוע או שמונה ימים, אבל כל יום נוסף פירושו דם נוסף.

שר השיכון מ. בנטוב:

אנו מפלגה דמוקרטית, ואנחנו מוסמכים להציע דברים מסויימים. יש לנו היום ישיבת סיעה, ואם בישיבה זו יחול שינוי בנוסח, נביא זאת לכאן.

שר העבודה י. אלון:

אני משתומם, דנים בישיבות של המפלגות על דברים כאלה? הייתי מעדיף הצבעה של רוב ומיעוט, ובלבד שלא יהיה דיון כזה במפלגות.

שר השיכון מ. בנטוב:

אנחנו לא מדברים שם על פרטים, אבל בכל זאת

צריכים להתייעץ.

שר הבריאות י. ברזילי:

המצב הוא בלתי רגיל וההחלטות הן בלתי רגילות. זה לא מצב שגרתית, ואני מציע לא להשתומם. זה מוסכם עם היושבים ליד שולחן זה, שאנחנו מתייעצים בעניינים אלה עם שני חברים, חברי הכנסת יערי וחזן. אנחנו סיכמנו אתם את הדבר, יכול להיות שאחרי דיון יחול שינוי.

שר התחבורה מ. כרמל:

אבל הם לא שמעו את הדו"ח שאנחנו שמענו כאן, כיצד

ישתכענו?

שר הבריאות י. ברזילי:

אם יש הצבעה, אנחנו מעמידים הצעה זו להצבעה. כיוון שהכל סודי, גם זה ישאר סוד. נראה אותם עוד היום, אם נוכל להכניס שינוי, או להצטרף להצעה בשינוי קל, נודיע לכם; ולא - נעמוד על הצעה זו.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

על זה אין חולקים. אני צריך לדעת במה סיימנו את הישיבה לעצם העניין. נניח שבעוד שעה צריך לעשות משהו. אנחנו קיבלנו החלטה זו, נשמח אם תוכלו להודיע לנו שאתם מצטרפים להצעה זו.

שר הבריאות י. ברזילי:

אבל אנחנו מציעים את הנוסח שלנו.

השר מ. דיין:

אם לא תצטרפו - אז ישנה גם הצעה שלכם.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

הדבר הזה נרשם בפרוטוקול, ולמרות שאין זה דבר שיגרתי, אני צריך, על פי המקובל, להעמיד את הצעתכם להצבעה. כולנו היינו רוצים שתהיה החלטה פה אחד. השר ברזילי אומר שעוד היום יודיע לנו אם הם מצטרפים לנוסח ההחלטה.

שר הבריאות י. ברזילי:

ישנה הצעה שנתקבלה על ידי רוב השולחן, וישנה ההצעה שאנחנו הצענו. מחר בבוקר נודיע לכם סופית אם אנחנו מצטרפים.

השר י. גלילי:

לכל הדעות הם לא הצביעו נגד ההצעה שנתקבלה.

שר הבריאות י. ברזילי:

אנחנו הצבענו בעד הצעתנו.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

אני מעמיד להצבעה את נוסח ההצעה של דיין עם התוספות. ההצעה תורכב משלושה חלקים: הקדמה כפי שהציעו השרים י.ש. שפירא ובגין, ואמרנו שהיא תנוסח. החלקים שישנם בהצעת שר הבטחון, וההצעה שאני הצעתי שיהיה פסוק על דבר מיצוי הפעולה הפוליטית המדינית. אני מבקש את החברים להצביע.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני לא מצביע נגד, אני מבקש להעמיד להצבעה את

ההצעה שלנו, זו מול זו.

הצבעה:

בעד הצעת השר ברזילי - 2 קולות.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול:

לפי התקנון, אם יש רק 2 קולות בעד הצעה, היא

אינה קיימת.

שר החוץ א. אבן:

אני מבקש הערה לסדר.

הבעיה היא כיצד אנחנו מופיעים ומתנהגים מעתה ואילך. קודם כל, צריך לעשות רושם שזו ישיבת ממשלה שגרתית, ומזכירת הממשלה צריכה להודיע על דברים אחרים שאושרו כאן.

השר מ. בגין:

אני מבקש לא לשכוח להזכיר דבר צרוף השר י. ספיר

לממשלה.

מזכירת הממשלה י. עוזאי:

אני אזכיר שהממשלה שמעה דין וחשבון מפי ראש המטה

הכללי ומפי שר החוץ.

ועדת הניסוח החליטה על הקדמה להחלטה בזו הלשון: "לאחר שמיעת דין וחשבון על המצב הצבאי והמדיני מפיהם של ראש הממשלה, שר הבטחון, ראש המטה הכללי וראש אמ"ן, קובעת הממשלה: כי הצבאות של מצרים, סוריה וירדן ערוכים להתקפה רב-חזיתית ומיידית, המאיימת על קיומה של המדינה."

להלן נוסחה הסופי של ההחלטה שנתקבלה:

מ ח ל י ט י ם (ב-18 קולות):

א. לאחר שמיעת דין וחשבון על המצב הצבאי והמדיני, מפיהם של ראש הממשלה, שר החוץ, שר הבטחון, ראש המטה הכללי של צה"ל וראש אמ"ן, קובעת הממשלה, כי הצבאות של מצרים, סוריה וירדן ערוכים להתקפה רב-חזיתית ומיידית, המאיימת על קיומה של המדינה.

ב. הממשלה מחליטה לנקוט בפעולה צבאית שתביא לשיחרור ישראל מטבעת התוקפנות המתהדקת והולכת סביבה.

ג. הממשלה מסמיכה את ראש הממשלה ואת שר הבטחון לאשר למטה הכללי של צה"ל את מועד הפעולה.

ד. חברי הממשלה יקבלו בהקדם האפשרי את האינפורמציה הנוגעת לפעולות הצבאיות שתיערכנה.

ה. הממשלה מטילה על שר החוץ למצות כל פעולה מדינית אפשרית כדי להסביר את עמדת ישראל ולרכוש את תמיכת המעצמות.

2) קולות בעד ההצעה הבאה: "כדי לפרוץ את טבעת התוקפנות והחנק של האוייב, מחליטה הממשלה למצות את המהלך אשר קבעה בישיבתה מיום 27.5.67, תוך העמדת המעצמות על חומרת הסכנות לבטחוננו וקיומנו, תוך הודעה שהזמן שנתחם הוא קצה הגבול ותוך תביעה לאספקת נשק מיידית המתחייבת מהחמרת המצב הבטחוני.".

הישיבה ננעלת

הערה: החלטה ב/51 פורסמה ביום השנה החמישי לפרוץ מלחמת ששת הימים והובאה לידיעת הציבור בעקבות החלטת הממשלה.

.4.6.72